

Generalenbuurt aardgasvrij voorbereid

Meedenkteam 9 - notulen 14 januari 2020

locatie	Uitwijk Gemeenschapshuis, Generaal Pattonlaan 124, 5623 KC Eindhoven
----------------	---

aanwezig	
Aantal personen:	Michel, Anny, Franka, Dave, Guus, Robert, Ries, Francis, Paul, Hans, Johan <i>Afgemeld: Ciska, Peter vM</i>
Buurkracht	Yvette Marijnissen (procesbegeleider)
Gemeente Eindhoven:	Roozbeh Nikdel (projectleider Energietransitie) Eva van Enk (projectleider Energietransitie)

agenda	uitleg onderdeel
1. Welkom	Voor inhoud agenda: zie presentatie. Eva is er voor het eerst bij. Eva is sinds december nieuw bij gemeente Eindhoven en net als Roozbeh projectleider Energietransitie. Roozbeh gaat zich komend jaar meer richten op de warmtebronnen in de stad en Eva gaat zich richten op de buurtaanpak in de aardgasvrij transitie.
2. Stand van zaken	<p>RRE-subsidie toegekend</p> <ul style="list-style-type: none"> Roozbeh licht toe dat de gemeente RRE-subsidie toegekend heeft gekregen. Deze gaat onder andere ingezet worden in de 3 pionierbuurten (waaronder de Generalenbuurt). Andere projecten waar de subsidie o.a. op wordt ingezet, zijn: energieadvies voor VvE's, energiebesparingsbox, begeleiden en opleiden coaches bij 040energie. RRE-subsidie moet huiseigenaren aanzetten tot het nemen van energiebesparende maatregelen in hun woning. De subsidie is omgerekend € 90 per woning en de gemeente moet de uitgave van de subsidie en het beoogde effect kunnen verantwoorden. De activiteiten die gesubsidieerd worden met RRE-subsidie moeten in 2020 worden uitgevoerd. De intentie vanuit de gemeente is om het vervolg in 2020 ook met Buurkracht uit te voeren. Meer informatie over de RRE-subsidie en voorwaarden lees je op www.rvo.nl/subsidie-en-financieringswijzer/rre Inzet van de subsidie in de Generalenbuurt zal gericht zijn op vervolg van huidige traject en gebaseerd op de inzichten die daarin zijn opgedaan. Het buurtplan is hiervoor dus belangrijke input. De gemeente werkt komende tijd verder uit hoe de RRE-subsidie voor de Generalenbuurt in 2020 ingezet zal worden. Daarin meegenomen wordt eerder verzoek vanuit meedenkteamteam meegenomen: maak een maatwerkadvies (als vervolg op Omons) voor een aantal typische Generalenbuurtwoningen. In maart komt gemeente/Buurkracht daarop terug bij meedenkteam.

agenda	uitleg onderdeel
	<p>Resultaten Omons</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zie sheet 8 t/m 11 in presentatie • Meedenkteam vindt percentage bewoners dat Omons nu heeft ingevuld nog laag. Moeten nog verder werken aan draagvlak in de buurt. Buurbewoners hebben verschillende motivatie om OMons in te vullen en/of maatregelen aan hun woning te nemen. • Wanneer je collectieven gaat vormen, dan kan Omons weer opnieuw onder de aandacht gebracht worden. Omons is in ieder geval tot het najaar beschikbaar. • Meedenkteam geeft aan dat de grote bedragen voor de maatregelen in Omons een schrik-effect hebben. Duidelijker framen dat niet alle maatregelen in een keer hoeven. Grote kosten moet nog een oplossing voor komen. • Meedenkteam kaart aan dat vergunning die voor sommige maatregelen nodig is een belemmering is. Bijv. bij het willen isoleren van een enkelsteensmuurtje met plaat aan voorkant van de woning is een omgevingsvergunning nodig. Dergelijke drempels moeten zoveel mogelijk voorkomen worden. Bijv. dat hier een uitzondering op komt of dat burens met soortgelijke woningen gezamenlijk voor dezelfde maatregel een vergunning kunnen indienen. Er is een spanningsveld tussen strikte voorwaarden voor een eenduidig straatbeeld en ruimte voor creatieve oplossingen die dit soort trajecten vragen. • Roozbeh geeft aan dat de gemeente werkt aan een beeldkwaliteitsplan voor de buurt. Een dergelijk plan geeft richtlijnen voor het beeld van de buurt en dus ook voor maatregelen die dat beeld kunnen beïnvloeden (zoals bijv. maatregelen die zichtbaar zijn aan voorzijde van de woning). Zo'n beeldkwaliteitsplan kan het meedenkteam gebruiken als leidraad bij voorbereiden van collectieven. Het collectief oppakken van maatregelen draagt ook bij aan een eenduidiger straatbeeld.
<p>3. Interactief aan de slag met:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Buurtplan • Buurtbijeenkomst • Technische alternatieven 	<p>Er zijn 3 werkgroepen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Buurtplan</i> (captain Michel) • <i>Buurtbijeenkomst</i> (captain Ries) • <i>Technische alternatieven</i> (captain Paul) <p>Tijdens de meedenkteamsessies hebben de aanwezigen discussieert over het Buurtplan en het betrekken van de rest van de buurt. Weggroep technische alternatieven is deze meedenksessie niet verder besproken.</p> <p>Buurtplan</p> <ul style="list-style-type: none"> • Flinker slag gemaakt door Michel in het buurtplan. Michel licht het buurtplan beknopt toe • Buurtplan bestaat uit 2 onderdelen: <ol style="list-style-type: none"> 1. Wat hebben we in de buurt nodig aan oplossingen: wat kunnen we nu doen en faciliteren dat wat we nog niet weten dat we dat de komende jaren met elkaar uitzoeken. 2. Wat bindt ons om dat samen te doen: hoe

agenda	uitleg onderdeel
	<p style="text-align: center;">betrek je mensen en hoe weet je ze te binden?</p> <ul style="list-style-type: none"> • In je eigen tempo in gesprek met elkaar. Mensen met onderwerpen raken waar ze mee aan de slag kunnen. • Er is meer nodig om mensen te faciliteren om laagdrempeliger met elkaar kennis en informatie te delen. Waar zit de interesse, kennis en kunde? En hoe faciliteren om dit meerjarig in te zetten? • Grote probleem in de aardgasvrijtransitie: het kost geld. Met het buurtplan willen we oplossingen aandragen. Collectief oppakken doet minder pijn. Om collectief te kunnen aanpakken moet je je eerst collectief organiseren en collectief financieren • Michel vraagt de rest om concept buurtplan komende week te lezen en uiterlijk 21 januari reacties naar Yvette te mailen (kun je je aansluiten bij het concept buurtplan en war wil je nog aanvullingen?). Yvette bundelt deze reacties en mailt dat 22 januari naar Michel. <p>Betrekken rest van de buurt</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uitdaging is om het buurtplan te maken tot iets van de buurt. Vanuit de gemeente lastig om iets voor de buurt te doen als je de buurt niet goed kent. • Hoe kun je je als buurt organiseren? In bijlage 3 van het Buurtplan heeft Michel verkenning opgenomen voor een buurtvereniging of buurtplatform voor de Generalenbuurt als middel om de rest van de buurt te betrekken. Jeugd zit meer op platformen en worden minder snel lid van een vereniging. Voor ouderen is dat juist andersom. Na de discussie met meedenkteam over deze opties is de conclusies dat voorkeur meer neigt naar een buurtplatform dan naar een buurtvereniging. • Idee: zoek ambassadeurs per straat. Elke straat/buurt heeft mensen die iedereen kent. (bijv. hondeneigenaren kennen elkaar) Breng de ambassadeurs in beeld, hoe benader je die en hoe breng je die bij elkaar. • Dave geeft aan dat bij de vorige buurtbarbecue lastig bleek om iedereen te betrekken. Ze hadden overal briefjes in de bus gedaan in uitnodiging en toch relatief weinig animo. De vrouwen uit de buurt hebben elkaar via app-groepjes benaderd en dat gaf meer opkomst. • Er wordt genoemd dat er ooit een buurtpreventieteam is opgericht, hoe was dat georganiseerd? Dat is destijds vanuit een bijeenkomst in De Uitwijk ontstaan. Aanleiding waren de inbraken in de buurt, er was een probleem. Op de bijeenkomst kon men inschrijven in het buurtpreventieteam, daar was toen animo voor. • Idee: organiseer een buurtbarbecue of haak aan op Rapenland buurtfeesten en gebruik leefbaarheid van de buurt als thema om op aan te haken. • Idee: lokale energiecoaches opleiden per straat/buurt die bij eigen burens langs gaan om advies te geven. Noem het buurtcoaches. • Er is een lokale krant 'Thuis in Woensel'. Deze wordt

agenda	uitleg onderdeel
	<p>1x per maand uitgegeven door media-advies Eindhoven . Ron Meurkens is contactpersoon. Guus neemt contact op met Ron voor de mogelijkheden om zaken via Thuis in Woensel te communiceren met de buurt.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vraag: heeft gemeente budget om het platform te stimuleren? Antwoord: gemeente is ook zoekende hoe moeten we deze aardgasvrij transitie faciliteren. <p>Buurtbijeenkomst</p> <ul style="list-style-type: none"> • Demografie van de buurt is heel erg divers: ouderen en ouderen+kinderen. Hoe kun je de buurtbijeenkomst zo inrichten dat je beide groepen kunt bereiken? • Aanmeldbriefjes voor activiteiten/ op de hoogte blijven in 2020
<p>4. Vervolg en afsluiting</p>	<p>Tips en hulpvragen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Er zijn op dit moment geen vragen voor gebiedscoördinator Erika. • Volgende meedenksessie maken we een groepsfoto. Jullie hoeven geen foto voor je voordeur meer aan te leveren. • Op updatekaart buurtbijeenkomst 10 februari aankondigen als gratis buurtborrel met plaatje van borrel/ hapje en drankje • Paul wil ervaringen delen met proces • Stichting Architectuurcentrum Eindhoven: <ul style="list-style-type: none"> ○ Stichting Architectuurcentrum Regio Eindhoven is een platform dat de discussie over de stad prikkelt. Zo'n tien keer per jaar organiseert het centrum een debat in Natlab, meestal over een actueel onderwerp (bijvoorbeeld hoogbouw, groene steden, mobiliteit). In 2020 staan we stil bij de energietransitie en de kansen die die operatie biedt. De uitkomsten van het onderzoek en de ontwerpdag worden op 5 november gepresenteerd tijdens een manifestatie die heeft maakMorgen.nu (100 jaar Eindhoven/ 25jaar Architectuurcentrum). ○ De vraag van Stichting Architectuurcentrum Eindhoven aan bewoners Generalenbuurt: Wat als we de energietransitie en de buurtbewoners kunnen inzetten om ook andere uitdagingen in de wijk aan te pakken? Bijvoorbeeld: het opnieuw inrichten en vergroenen van straten en buurten. Want door de klimaatverandering hebben we vaker hevige regenbuien en hete zomers. Architectuurcentrum Eindhoven wil graag enkele buurtbewoners van de Generalenbuurt betrekken bij een ontwerpdag (medio juni 2020) over de herinrichting van de publieke ruimte van de wijk. Denk mee, doe mee en deel je ervaringen met enkele jonge creatieve ontwerpers... ○ Als je wilt deelnemen in de denktank van Architectuurcentrum Eindhoven of voor meer

agenda	uitleg onderdeel
	<p>info over het project: kom dan naar onze bijeenkomst op ma 20 januari 2020 in Natlab. zie: https://www.architectuurcentrumeindhoven.nl/agendas/stadsgesprek-destination-ein-nieuwe-energie/</p> <p>Vervolg</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eerstvolgende meedenksessie is dinsdag 28 januari. Deze staat in teken van laatste puntjes op de i voor afronden buurtplan, opstarten buurtplatform, voorbereiden buurtbijeenkomst en evaluatie meedenkteamsessies afgelopen jaar. Paul en Ries kunnen niet bij de volgende meedenksessie zijn. • Maandag 10 februari is de buurtbijeenkomst. Inloop vanaf 19.30 uur en start om 20.00 uur. Hans kan niet bij de buurtbijeenkomst zijn. • Voor volledige planning tot oplevering buurtplan, zie een-na-laatste sheet in bijgevoegde presentatie. • Te plannen bijeenkomst voor vervolg na oplevering buurtplan: maart/april

actiepunten			
actiepunt	wie	wanneer	status
Foto's maken van de buurt voor in het buurplan: <ul style="list-style-type: none"> • Bushalte (Johan) • De Uitwijk (Michel) • Rondom speeltuintje (Francis) 	Johan Michel Francis	21 jan	Foto's van Johan en Francis ontvangen.
Michel vraagt de rest om concept buurtplan komende week te lezen en uiterlijk 21 januari reacties naar Yvette te mailen (kun je je aansluiten bij het concept buurtplan en war wil je nog aanvullingen?). Yvette bundelt deze reacties en mailt dat 22 januari naar Michel worden	Alle meedenkteam-leden	21 jan	Deze vraag is 14 jan aan hele meedenkteam uitgezet.
Er is een lokale krant 'Thuis in Woensel'. Deze wordt 1x per maand uitgegeven door media-advies Eindhoven . Ron Meurkens is contactpersoon. Guus neemt contact op met Ron voor de mogelijkheden om zaken via Thuis in Woensel te communiceren met de buurt.	Guus	28 jan	
Jeugdwerker, buurtagenda, gebiedscoördinator Erika uitnodigen voor de buurtbijeenkomst 10 feb	Yvette/ Roosbeh	28 jan	
Pers uitnodigen voor de buurtbijeenkomsten	Yvette/ Roosbeh	28 jan	
Suggestie voor buurkracht-app: plattegrond met actieve bureen filtermogelijkheid geven waarmee je kunt filteren op profiel van bureen (bijv.	Yvette	28 jan	Intern doorzetten naar app-ontwikkelteam.

actiepunten			
actiepunt	wie	wanneer	status
welke maatregelen je al hebt genomen/ type huis) en activiteit waar burens aan meedoen?			
Eén van de Vve's noemt dat zij drie blokken hebben (resp. 18, 18 en 24 appartementen). De 3 blokken hebben totaal één fatsoenlijk ketelhuis. De huidige ketels hebben levensduur tot 2028. Kan onderzocht worden (bijv. via een afstudeerproject) of een collectief alternatief vanaf 2028 hier mogelijk is?	Yvette/ Roosbeh	2020	Er is een aparte sessie geweest voor VvE-s op maandag 9 december bij Anny thuis. Binnen het huidige traject kan deze vraag niet verder worden opgepakt. Gekeken wordt of dit in de toekomst wel mogelijk is.
Overzicht (A4) met welke de basis in Omons zit (bijv. per type woning betonnen of houten vloer?)	Meedenkteam werkgroep lancering Omons	28 jan	Kijken of dit voldoende is uitgelegd in Omons
Meenemen in buurtplan als aandachtspunt: elektriciteitsnet ligt er al vanaf de bouw, is dat wel geschikt voor het "alles-elektrisch"-concept als alternatief voor aardgas? Dat moet nagekeken worden.	Meedenkteam werkgroep Buurtplan	28 jan	Mee te nemen in het buurtplan.
Kunnen onderwijsinstellingen betrokken worden bij dit traject?	Meedenkteam	28 jan	Dit kan het meedenkteam zelf uitzoeken in bijvoorbeeld een werkgroep.
Check of meegenomen kan worden in Omons: - Isoleren van trappenhallen, levert dat wat op? - Kan inzichtelijk gemaakt worden als je al wat gedaan hebt, wat de gevolgen zijn van evt. nieuwe maatregelen. Bijv. bij isolatie: moet je oude isolatie dan slopen?	Meedenkteam werkgroep technische alternatieven	28 jan	Dit kan niet in Omons worden meegenomen. Wel kan dit uitgezocht worden door bijvoorbeeld een werkgroep van het meedenkteam. Wie heeft daar interesse in?
Hoe kan het meedenkteam meer uitzoeken over bijvoorbeeld verschillende types isolatiematerialen?	Meedenkteam werkgroep technische alternatieven	28 jan	Dit kan het meedenkteam zelf uitzoeken in bijvoorbeeld een werkgroep. Wie heeft daar interesse in?
Na het invullen van Omons via een steekproef bij een aantal typische woningtypen voor de Generalenbuurt in de woning kijken in hoeverre we het advies uit Omons nog verder kunnen aanscherpen.	Yvette	2020	Vraag staat uit bij gemeente om op te pakken in de vervolgfase in 2020.
Francis benaderen om te vragen of zij haar ervaringen met het nemen van maatregelen ter voorbereiding op aardgasvrij wonen wil delen met de rest van de buurt.	Yvette	Okt	Afgerond. Wil Francis doen.
Bij verstrekken registratiecodes Omons duidelijk verschil laten zien tussen 0 (cijfer nul) en O (letter o) en tussen 2 en 7.	Yvette	Okt	Afgerond. Doorgegeven aan gemeente Eindhoven, omdat zij de registratiecodes verstrekken.

actiepunten			
actiepunt	wie	wanneer	status
Het meedenkteam wil graag dat de gebiedscoördinator van de gemeente bij de sessies aanwezig is. Yvette zal Erika uitnodigen voor de volgende sessies.	Yvette	Mrt/apr	Afgerond. Erika gevraagd of zij 25 november op Buurtbijeenkomst 3 aanwezig is.
Navragen hoe Enexis aan het voorsorteren is op deze ontwikkeling van aardgasvrij	Yvette	sep	Afgerond. Enexis is ook aan het voorbereiden op de ontwikkeling aardgasvrij. Enexis onderzoekt hoe de pieken op het elektriciteitsnet beter gespreid kunnen worden. Waar uitbreiding van het elektriciteitsnet nodig is wordt dat opgepakt.
Bij voorbereiding buurtbijeenkomst 3 meenemen als idee: 1 of 2 bewoners die al maatregelen in huis hebben genomen, hierover zelf laten vertellen aan de buurtbewoners	Meedenkteam	okt	Afgerond. Is opgepakt binnen werkgroep voorbereiden buurtbijeenkomst
Meedenkteamleden willen voor lancering van Omons al een speelversie/demo zien. Checken of dit mogelijk is.	Yvette	jun	Afgerond via training Omons op 9 oktober.
Kan het meedenkteam de tijd tot de lancering van Omons (sep/okt) gebruiken voor het voorbereiden van de collectieven?	Yvette	jun	Afgerond. Besproken met gemeente en aan jullie terug gekoppeld per mail op 24 september 2019. De gemeente wil graag dat ik eerst het buurtplan met jullie maak en afrond voordat gestart wordt met voorbereiding van collectieven. Helaas kan ik daarom voor oplevering van het buurtplan geen meedenksessie faciliteren ter voorbereiding van opstart collectieven.
In welke andere buurten zijn al isolatie acties gehouden via de Buurkracht 1.0 aanpak en bij welke partijen zijn hiervoor offertes aangevraagd?	Yvette	jun	Zie antwoord op punt hierboven.

Bijlagen bij verslag

- 20200115. Presentatie Buurkracht - Meedenkteam Generalenbuurt - sessie 9
- CONCEPT Generalenbuurtplan 2020

**buur
kracht.**

Sessie 9 – meedenkteam Generalenbuurt aardgasvrij voorbereid

Eindhoven, 14 januari 2020

1. Welkom

2. Stand van zaken

3. Interactief aan de slag met:

- Buurtplan
- Buurtbijeenkomst
- Technische alternatieven

4. Vervolg en afsluiting

Aanleiding

buurkracht.

Nieuwbouw
geen aardgas
meer

Buurtplan
aardgasvrij

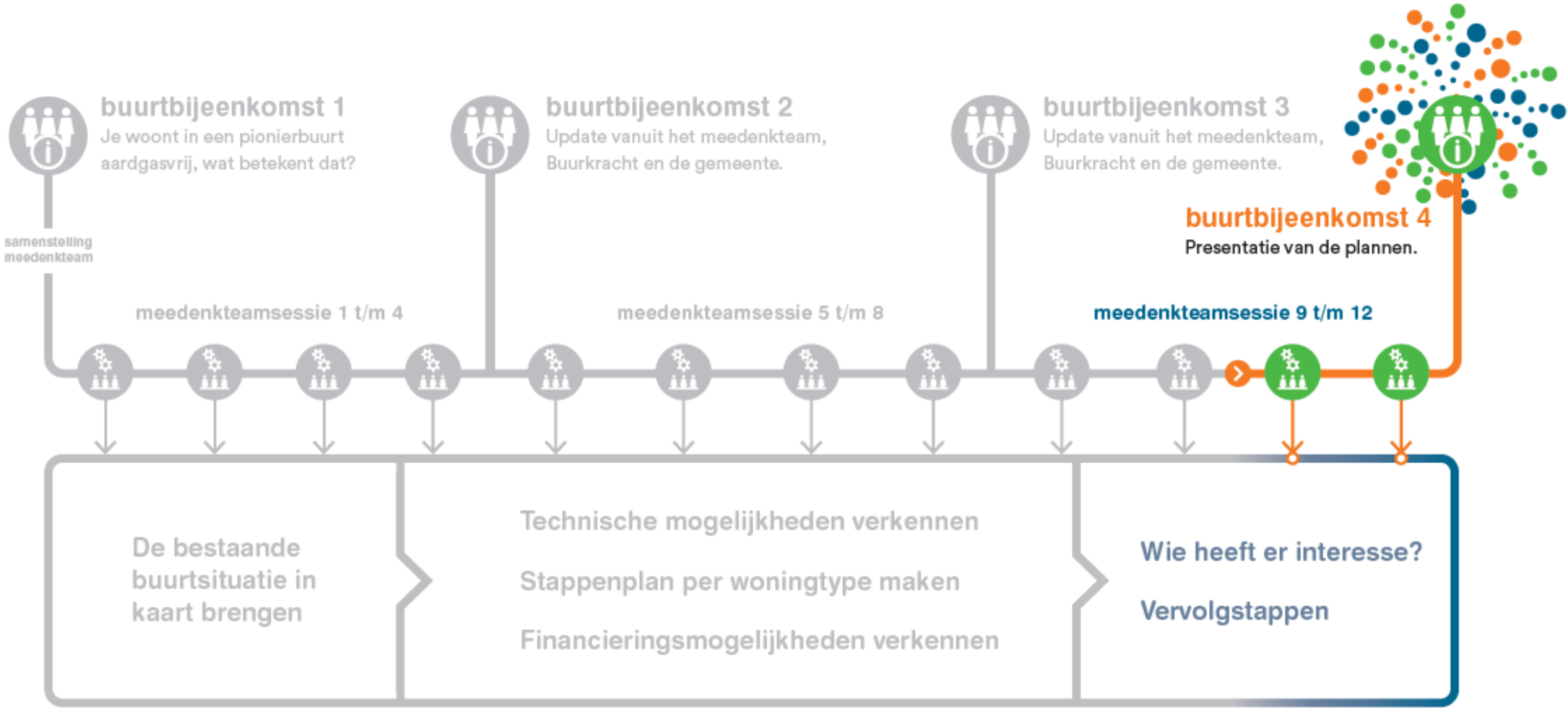
Gaskraan
Groningen
dicht

Nederland
aardgasvrij

➤ Buurtplan van elke pionierbuurt:
‘t Ven, Sintenbuurt en Generalenbuurt

Waar staan we nu?

Waar staan we nu?

Belangrijke locaties en evenementen in beeld

Communicatiekanalen in beeld

Presentatie technische alternatieven gehad

Bewonersenquête uitgevoerd

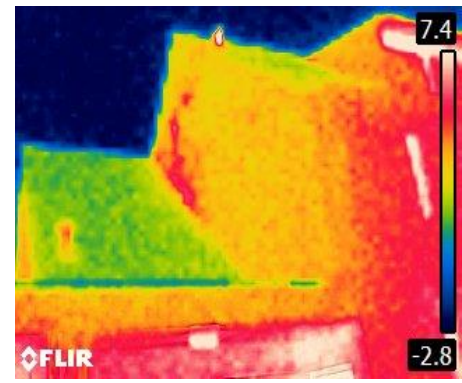

Training Omons

Veel gestelde vragen en antwoorden online

Uitrol Omons met ervaringsverhalenfolder

Warmtecamera-wandeling

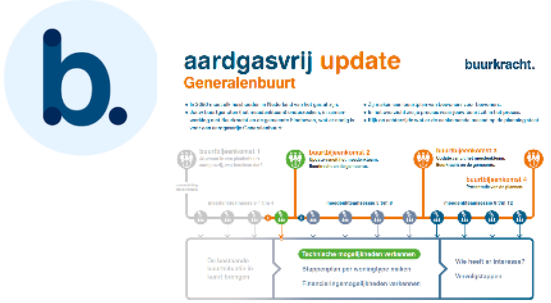
ik doe mee
Bewonerspanel Generalenbuurt aardgasvrij voorbereid: af en toe je mening geven
Doorlopend
berichten
11 berichten

Tussenstand Omons bekend

Buurtplan in de maak

generalenbuurt
samen richting een aardgasvrije Generalenbuurt

In 2050 moet elk huishouden in Nederland van het gas af zijn. Dat klinkt ver weg, maar het gaat sneller dan je denkt. Buurtbewoners van Generalenbuurt onderzoeken, in samenwerking met Buurkracht en de gemeente Eindhoven, wat er nodig is voor een aardgasvrije Generalenbuurt. Zodat niemand voor verrassingen komt te staan.

wij gaan voor Generalenbuurt aardgasvrij-voorbereid

Paul Ernst ik doe mee omdat ik een steentje wil bijdragen aan een schoon milieu.

“In onze tussenwoning uit 1988 hebben we het gasverbruik hard teruggedrongen, tot naar verwachting 369 m³ in 2020. Tegen het gemiddelde gasverbruik in vergelijkbare woningen op 175 m³ per jaar ligt en ik met mijn militaire pensioen dagelijks thuis ben. Een kwestie van goede isolatie en bewust met energie omgaan. De verwarming met hoger dan 70°C bijvoorbeeld, en het stoken waar niemand is. Zonnepanelen gingen helaas niet door. In ons rijpse huizen zit alvast al de dakpan. Mogelijk is dit ook elders in de buurt een probleem. Dan komt het prijkaartje er toch anders uit te zien. Verschil goed te merken De belangrijkste maatregel van recente datum is dat we boven en beneden kunststof kozijnen met HR++-glas hebben laten plaatsen. We hebben al dubbel glas, maar de isolerende werking daarvan was in de buurkracht.

loop drie jaren afgenomen. Het verschil is goed te merken. In comfort en gasverbruik. Daar moet ik eerlijk bij zeggen dat het een forse investering was: € 21.000,-. Dat verdienen ik nooit meer terug, maar daar gaat het me ook niet om. Ik vind het erg boeiend de stappen aftrouwen en de rommel zich opstapelt. Als ik er iets in kan besparen om die ontwikkelingen tegen te gaan, doe ik dat graag. Toekomstig bouwpakket dat niet leidt tot de laatste maai. De meeste huizen in de Generalenbuurt hebben energielabel D; dan ben je met € 30.000,- niet van het gas af. Maar je kan wel stappen zetten in die richting waar je altijd plezier van hebt. En hopelijk is iedereen er niet bereikbaar voor iedereen als energiebron.”

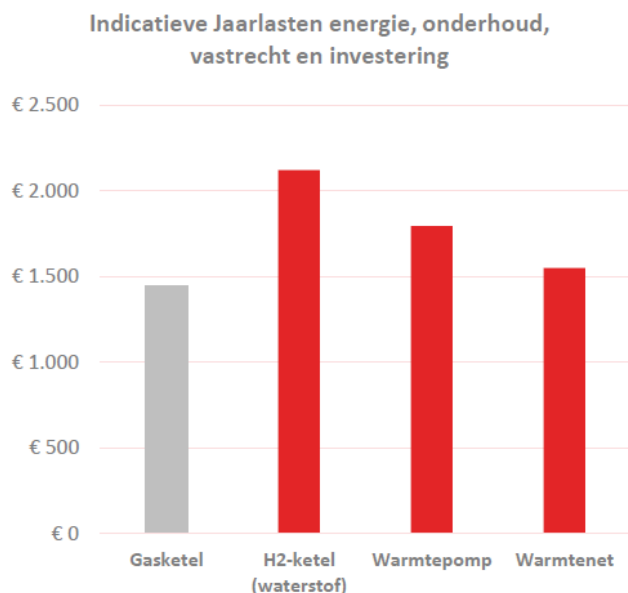
Waar staan we nu?

---

buurkracht.

- RRE-subsidie toegekend! *Roozbeh licht toe*
- Actualisatie in Omons: keuze aantal zonnepanelen en m² raam
- Vergelijking jaarlasten voor de verschillende warmte opties -> pdf onder leestips

Vergelijking jaarlasten voor de verschillende warmte opties

	Gasketel	H2-ketel (waterstof)	Warmtepomp	Warmtenet
Energiekosten	€ 975	€ 1.655	€ 341	€ 897
Onderhoud ketel/wp	€ 100	€ 100	€ 175	
Vastrecht gas/warmte	€ 200	€ 200		€ 408
Investeringskosten warmteopwekking (jaarlijks gedurende levensduur)	€ 167	€ 167	€ 500	€ 133 ¹
Kapitaalslast schilverbetering /woningaanpassingen ²	€ 0	€ 0,00	€ 778	€ 111
Indicatieve Jaarlasten energie, onderhoud, vastrecht en investering	€ 1.442	€ 2.121	€ 1.794	€ 1.550

¹ Bij warmtenet uitgegaan van een levensduur van 45 jaar voor ketels en warmtepompen is de levensduur 15 jaar

² de kosten voor isolatie, aanpassing aan het afgiftesysteem berekend per jaar uitgaande van een levensduur van 45 jaar

“Waterstof is nog niet marktrijp voor de gebouwde omgeving. Op dit moment wordt groene waterstof kleinschalig toegepast in de industrie, transport en als back-up voor onze elektriciteitsvoorziening. De verwachting is dat waterstof pas na 2030 beschikbaar komt voor de gebouwde omgeving.”

Stand van zaken Omons

---

buurkracht.

- Tussenresultaten t/m 5 jan 2020

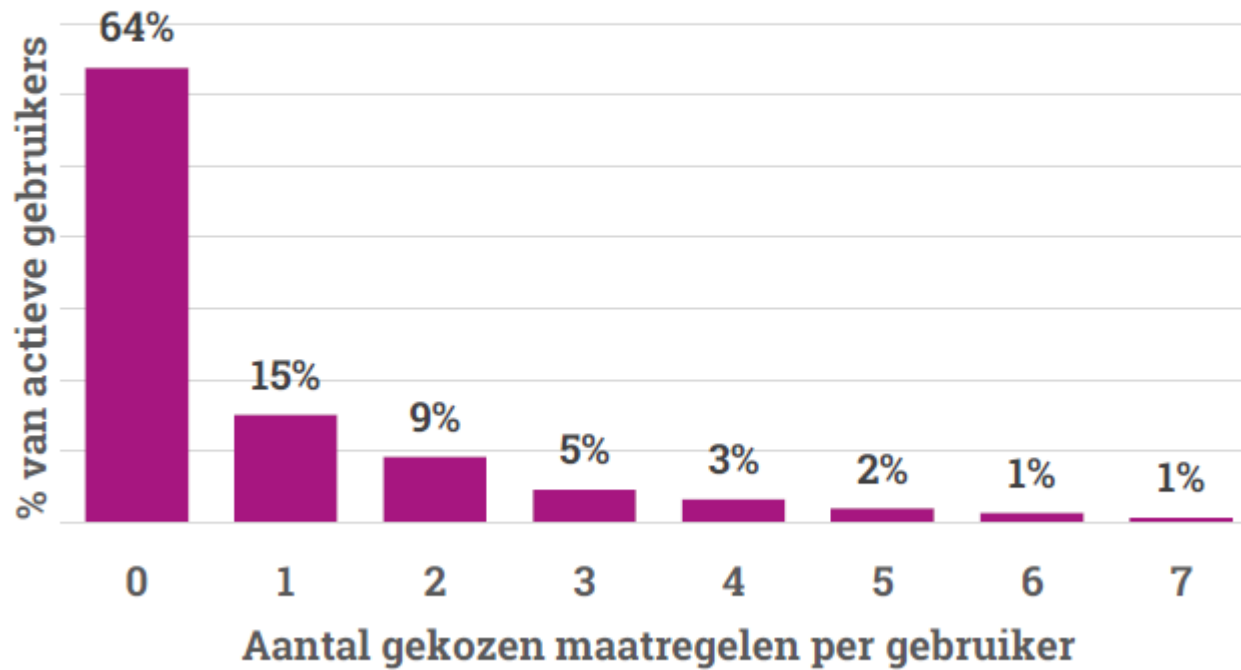
Aantal huishoudens (grondgebonden koopwoningen)	830
Aantal geregistreerde gebruikers Omons	153 (18,4%)
Totale gasbesparing (m3)	22.494
Gemiddelde gasbesparing (m3/hh)	147

- Na herinneringsbrief ca. 20 registraties bijgekomen

Stand van zaken Omons

buurkracht.

Keuze van maatregelen per gebruiker

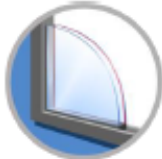
Stand van zaken Omons

Maatregelen

Aanwezige en gekozen maatregelen bij gebruikers van Omons

Isolatie

				
	Vloerisolatie	Dakisolatie	Gevelisolatie	Glas
Aanwezig	38,2%	70,4%	55,9%	3,3%
Bij de bouw				
Gerealiseerd	11,8%	5,3%	25,7%	24,3%
Na de bouw				
Totaal aanwezig	50%	75,7%	81,6%	27,6%
Gekozen	Basis -	Basis -	Basis -	Dubbel 0,7%
	Goed 3,3%	Goed 1,3%	Goed 2,6%	HR++ 7,2%
	Zeer goed 4,6%	Zeer goed 5,3%	Zeer goed 7,2%	Triple 1,3%
Totaal gekozen	7,9%	6,6%	9,9%	9,2%

Koken

			
	Elektrisch	Keramisch	Inductie
Aanwezig	5,3%	2,6%	19,1%
Gekozen	1,3%	-	15,8%

Warm water

			
	Elektrische boiler	Warmtepomp boiler	Zonneboiler
Aanwezig	3,3%	-	0,7%
Gekozen	2,6%	0,7%	3,3%

Verwarmen

	
	Warmtepomp
Aanwezig	-
Gekozen	5,3%

Eigen opwek

	
	Zonnepanelen
Aanwezig	17,8%
Gekozen	21,7%

- **Gekozen maatregelen** (% in Omons geregistreerde gebruikers dat maatregel gekozen heeft)

Zonnepanelen	21%
Inductie koken	16%
Gevelisolatie	10%
Glas	9%
Vloerisolatie	8%
Dakisolatie	7%
Warmtepomp	5%
Zonneboiler	3%
Elektrische boiler	3%
Elektrisch koken	1%
Warmtepompboiler	1%
Keramisch koken	0%

Vandaag: aan de slag!

---

buurkracht.

1. Welkom

2. Stand van zaken

3. Interactief aan de slag met:

- Buurtplan
- Buurtbijeenkomst
- Technische alternatieven

4. Vervolg en afsluiting

Samenvatting werkgroepen

---

buurkracht.

Buurtplan

Captain Michel

Buurtbijeenkomst

Captain Ries

Technische alternatieven

Captain Paul

- Doel werkgroep
- Stand van zaken
- Wat moet nog opgepakt worden
  - Generalenbuurt foto's (bijv. De Uitwijk, appartement complexen, straatfoto's garagedeuren)
  - Samenvatting uitkomsten bewoners enquête
  - Meer ervaringsverhalen? (vervangen garagedeuren bijv.?)
  - Sheet uitkomsten bewonerspanelvragen
  - Hoe verder uitwerken
  - Hoe input werkgroep technische alternatieven in plan verwerken?
  - Wie doet wat: taken verdelen
- Wat zijn je vragen aan de rest

- Doel werkgroep
  - Voorbereiden afsluitende buurtbijeenkomst 10 feb
- Stand van zaken
  - Aangekondigd op updatekaart
  - Hapje en drankje geregeld
- Wat moet nog opgepakt worden
  - Buren uitnodigen
  - Programma
  - Wie doet wat
  - Wat hebben we nodig
- Wat zijn je vragen aan de rest

Werkgroep Technische alternatieven

---

buurkracht.

- Doel werkgroep
- Stand van zaken
- Wat moet nog opgepakt worden
- Wat zijn je vragen aan de rest

- Vragen voor gebiedscoördinator Erika?
- Voorstel: groepsfoto i.p.v. foto voor voordeur
- Aankondiging Buurtbijeenkomst op volgende updatekaart (matdatum 31 jan)
- Wie wil zijn/haar ervaringen met het proces delen op de buurkracht pagina? (in een telefonisch interview)
- Wissel ook contactgegevens uit tussen werkgroepen onderling
- Vraag vanuit Stichting Architectuurcentrum Regio Eindhoven

Wat als we de energietransitie en de buurtbewoners kunnen inzetten om ook andere uitdagingen in de wijk aan te pakken? Bijvoorbeeld: het opnieuw inrichten en vergroenen van straten en buurten. Want door de klimaatverandering hebben we vaker hevige regenbuien en hete zomers. Architectuurcentrum Eindhoven wil graag enkele buurtbewoners van de Generalenbuurt betrekken bij een ontwerpdag (medio juni 2020) over de herinrichting van de publieke ruimte van de wijk. Denk mee, doe mee en deel je ervaringen met enkele jonge creatieve ontwerpers...

Save the date!

---

buurkracht.

Buurtbijeenkomst 10 februari

→ buurtborrel + presentatie buurtplan

Inloop vanaf 19.30u, start om 20.00u

Archipel Gasterij Landrijt, Drosserstraat 1

Vervolg tot einde traject

buurkracht.

- 18 dec Buurtbijeenkomst **Kick-off**
- 15 jan meedenksessie Opstart meedenkteam: kennismaking, buurt in beeld
- 12 feb meedenksessie Bewonersenquête voorbereiden , presentatie technische alternatieven
- 19 mrt meedenksessie Samenvatting technische alternatieven, plannen gemeente, opzet buurtplan
- 9 apr meedenksessie Resultaten bewonersenquête, routekaart per woningtype, voorbereiden buurtbijeenkomst
- **16 apr Buurtbijeenkomst** **Tussenstand technische alternatieven**
- 11 jun meedenksessie Evaluatie buurtbijeenkomst, buurtplan concept, kwalitatieve enquête, update planning
- 9 okt meedenksessie Training Omons
- 22 okt meedenksessie Aan de slag in werkgroepen
- 12 nov meedenksessie Terugkoppeling werkgroepen, voorbereiden buurtbijeenkomst
- **25 nov Buurtbijeenkomst** **Lancering Omons buurtbreed**
- 10 dec Warmtecamerawandeling moet voldoende koud zijn buiten
- 14 jan meedenksessie Terugkoppeling werkgroepen
- 28 jan meedenksessie Afronden buurtplan, voorbereiden buurtbijeenkomst
- **10 feb Buurtbijeenkomst** **Presentatie buurtplan**

Einde

buurkracht.

Voor presentaties en notulen van alle bijeenkomsten
zie: www.buurkracht.nl/generalenbuurt

Yvette Marijnissen

Buurtbegeleider aardgasvrij

yvette@buurkracht.nl

Buurtplan 2020 voor de Generalenbuurt

Hoe maken we onze buurt energiezuinig en op termijn aardgasvrij?
Hoe versterken we de leefbaarheid en het meedoen in onze buurt?

Meedenkteam Generalenbuurt

Met steun van Buurkracht

versie, december 2019

Inhoud

1. Inleiding
2. Onze buurt: waar staan we nu en wat willen de bewoners?
3. De doelen voor dit Buurtplan
4. Onze stappen op weg naar een aardgasvrije buurt
5. Overleg met de gemeente Eindhoven
6. Onze agenda voor 2020

Bijlage 1. – De Generalenbuurt

Bijlage 2. – Een stappenplan voor iedere bewoner

Bijlage 3. – Verkenning voor Buurtplatform of Buurtvereniging de Generalenbuurt

Naar een aardgasvrije stad

(bron website gemeente Eindhoven)

Een belangrijke stap richting duurzame energie is het verkennen van alternatieven voor aardgas. Het gebruik van aardgas zorgt namelijk voor een grote CO₂-uitstoot. Dat gaan we terugdringen. Bovendien raakt het aardgas op. Dat betekent dat we onze woningen op een andere manier gaan verwarmen en naar een alternatief gaan voor het koken op aardgas. Nieuwbouw wordt niet meer aangesloten op aardgas.

Eindhoven heeft gekozen voor verschillende routes richting aardgasvrij. Verspreid over de komende 30 jaar gaan we samen met inwoners bestaande woningen aanpakken zodat we uiteindelijk geen aardgas meer nodig hebben. Dit doen we stapsgewijs en in samenspraak met alle betrokkenen. We hebben hierbij gekozen om via een buurtanaanpak de mogelijkheden naar een aardgasvrije stad te verkennen. Daarnaast gaan we door met een stapsgewijze aanpak van alle woningen. Bijvoorbeeld door het terugdringen van de energievraag door isolatie van de woningen te stimuleren. Daarna kunnen vervolgstappen genomen worden, zoals het vervangen van je cv-ketel. Nieuwbouwwoningen worden, bij wet (per 01-07-2018), niet meer aangesloten op aardgas.

Waarom moeten we op zoek naar alternatieven?

Het gebruik van aardgas zorgt voor een grote CO₂-uitstoot. Dat willen we terugdringen. Bovendien raakt het aardgas op. Dat betekent dat we onze woningen op een andere manier moeten gaan verwarmen en een alternatief moeten hebben voor het koken op aardgas. Zowel landelijk als wereldwijd zijn afspraken gemaakt om de CO₂-uitstoot te verminderen. Afsproken is dat uiterlijk in 2050 heel Nederland aardgasvrij moet zijn. Eindhoven heeft ruim 100.000 woningen. Dat betekent dat we gemiddeld ieder jaar voor ruim 3.100 woningen op zoek moeten gaan naar alternatieven voor het aardgas om dat doel te bereiken.

Wat is de stapsgewijze aanpak van de stad?

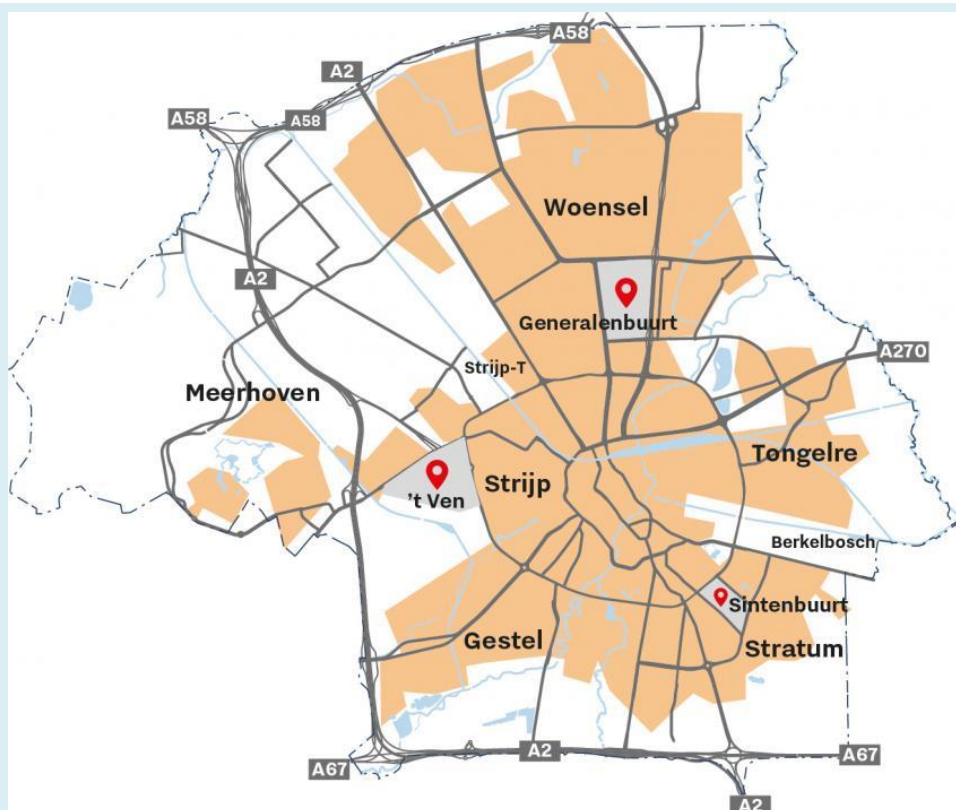
Bestaande woningen worden in stappen, verspreid over de komende 30 jaar, aangepakt om uiteindelijk afgekoppeld te worden van het aardgas. Deze stapsgewijze aanpak wordt ondersteund met maatregelen:

- Beperken van de energievraag door nog meer in te zetten op isolatie van woningen. Dat stimuleren we door de energiebesparingslening. Met deze lening kun je als woningeigenaar van een bestaande woning geld lenen tegen slechts 2% rente.
- Het stimuleren van zoveel mogelijk lokale opwekking van duurzame energie door O40energie. Een vereniging zonder winstoogmerk waarbij vrijwilligers hun straat-, buurt- en stadsgenoten helpen om energie te besparen en zelf lokaal duurzame energie op te wekken op een betaalbare manier.
- Een regionaal zonnepanelenproject voor alle woningeigenaren
- Daarnaast kun je als woningeigenaar via de Rijksoverheid subsidie krijgen voor het isoleren van je dak, spouwmuur, gevel, vloer en glas. Hoe je de aanvraag indient en aan welke voorwaarden je moet voldoen lees je op de website van Rijksdienst voor Ondernemend Nederland. Woon je in een appartement met een Vereniging van Eigenaren (VvE)? Dan kun je kiezen voor de subsidieregeling voor VvE's.

Wat is de buurtanaanpak?

We kiezen daarnaast voor een buurtaanpak. In de drie buurten 't Ven, Generalenbuurt en Sintenbuurt worden de mogelijkheden verkend van alternatieven voor aardgas. Omdat ieder (woon)gebouw anders is, is er geen standaardoplossing. Door in gesprek te gaan met bewoners en gebruikers wordt eerst verkend wat eventuele oplossingen kunnen zijn. Zo krijgt iedereen de mogelijkheid om op tijd rekening te houden met de aardgasvrije toekomst.

Op de kaart hiernaast zie je in grijs weergegeven waar de 3 buurten liggen die we gekozen hebben voor de buurtanaanpak.

Zijn er leningen of subsidies?

Leningen

Wil je energiebesparende aanpassingen (laten) doen aan je huis, zoals bijvoorbeeld je woning isoleren? Met de Eindhovense energiebesparingslening kun je als eigenaar van een bestaande woning geld lenen tegen slechts 2% rente.

Ook is er een regionaal zonnepanelenproject waaraan gemeente Eindhoven deelneemt: De Groene Zone. Hier kun je via een lening zonnepanelen aanschaffen tegen een lage rente van 1,35%.

Subsidies

Daarnaast kun je als woningeigenaar subsidie krijgen voor het isoleren van je dak, spouwmuur, gevel, vloer en glas. Hoe je de aanvraag indient en aan welke voorwaarden je moet voldoen lees je op de website van Rijksdienst voor Ondernemend Nederland.

Woon je in een appartement met een Vereniging van Eigenaren (VvE)? Dan kun je kiezen voor de subsidieregeling voor VvE's.

Waar vind ik meer informatie?

In de 3 pionierbuurten 't Ven, Generalenbuurt en Sintenbuurt werkt de gemeente samen met Buurkracht. Buurkracht ondersteunt, mobiliseert en verbindt burens naar een aardgasvrije buurt. Voor meer informatie, ga naar www.buurkracht.nl. Of bezoek de buurtpagina's: www.buurkracht.nl/tven, www.buurkracht.nl/generalenbuurt en www.buurkracht.nl/sintenbuurt.

Hier verwarmt is een landelijke partij die bewoners, gemeenten en bedrijven ondersteunt met de overgang naar aardgasvrij. Op www.hierverwarmt.nl vind je onder andere informatie over alternatieven voor aardgas, een kaart met projecten in Nederland, een lijst met veel gestelde vragen en een begrippenlijst.

Voor inzicht in je eigen energieverbruik en voor advies over hoe je energie kunt besparen en je huis kunt verduurzamen, kun je terecht op www.energieloket-zuidoostbrabant.nl. Je kunt op de website een scan doen, waardoor je informatie krijgt over welke aanpassingen voor jouw huis nodig zijn. Via een snelle energiecheck kun je ook jouw energieverbruik vergelijken met andere huizen en huishoudens.

De vereniging 040energie zet zich in voor betaalbare energiebesparing en duurzame opwekking van energie. Op 040energie.nl kun je advies krijgen over energiebesparing. Ook bieden ze advies over de mogelijkheden van zonnepanelen op je dak.

Benieuwd naar het plan van aanpak? Je kunt het hieronder terugvinden. Of download de folder 'Aardgasvrij, wat betekent dat voor mij?':

Plan van aanpak 'Naar aardgasvrij verwarmen en koken' (1.12 MB)

Aardgasvrij, wat betekent dat voor mij? (300.95 KB)

1. Inleiding

Dit is een Buurtplan voor de Generalenbuurt. Een plan voor onder meer een energietransitie op weg naar een aardgasvrije buurt. Dit Buurtplan is een momentopname (eind 2019) gebaseerd op de bevindingen, ideeën en voorstellen vanuit ons Meedenkteam, een groep van dertig buurtbewoners. Dit plan is géén blauwdruk. Dat betekent dat de keuzes hoe wij een aardgasvrije buurt kunnen realiseren, nog aangepast kunnen worden. Ons Meedenkteam heeft vanaf juli onderzocht welke mogelijkheden voor duurzame verwarming als alternatief voor aardgas passen bij de Generalenbuurt. Welke alternatieven voor aardgas zijn technisch haalbaar? Welke scenario's zijn logisch voor de bewoners? En welke scenario's zijn betaalbaar? Uit ons onderzoek komen nu geen directe alternatieven voor duurzame verwarming naar voren. Daarom willen we in 2020, samen met de gemeente en samen met experts op het gebied van aardgasvrij of andere partijen, verder onderzoeken op welke wijze we als Generalenbuurt succesvol aardgasvrij kunnen maken. Daarom is dit plan een start voor onze volgende stappen in 2020 en daarna.

Wat gaan we doen in 2020? Wat willen we doen sámen met de buurtbewoners?

1. We willen in het voorjaar van 2020 voorstellen doen aan de bewoners voor het oprichten van een Buurtplatform of een Buurtvereniging (dat kan een nieuwe Buurtvereniging zijn of een doorstart van de huidige Buurtvereniging). Het Buurtplatform of -vereniging is bedoeld om de activiteiten rond de energietransitie en alle buurtactiviteiten te bundelen en te steunen. Het Buurtplatform of de Buurtvereniging stelt – wat ons betreft – later in 2020 een Buurtvisie op, als kompas voor wat we doen in onze buurt. In die bredere Buurtvisie (die nog verder gaat dan dit Buurtplan) doen we ook voorstellen voor het verbeteren van de leefbaarheid in onze buurt én voorstellen voor het actief méédoen van bewoners aan allerlei buurtactiviteiten, waaronder ook de energietransitie. Voor de stappen voor de oprichting van een Buurtplatform of een Buurtvereniging in de loop van 2020 willen we een beroep doen op de steun van de wijkmanager. En we gaan aanvragen doen voor de subsidies van de gemeente.
2. We gaan aan de slag met de gezamenlijke inkoop door bewoners van woning-isolerende maatregelen. Wil je aardgasvrij wonen, dan is het vervangen van de cv-ketel en het fornuis de laatste stap. Het begint met goede isolatie, ventilatie en geschikte radiatoren. Daarom willen we samen met bewoners en met steun van de gemeente acties organiseren voor gezamenlijke inkoop. Ook hierbij is de steun van experts wenselijk: we hebben expert(s) nodig bij de keuze van leveranciers, bij de planning van werkzaamheden en bij de collectieve aanleg van de woning-isolerende maatregelen. Voor de financiering van de bijdragen van de experts vragen we ook een bijdrage van de gemeente.

Een plan dóór, mét en vóór de bewoners

Dit buurtplan is geschreven **dóór de bewoners** uit onze buurt.

Ons Meedenkteam van bewoners heeft gewerkt aan de ideeën en voorstellen voor dit plan. Dat deden we met steun van Buurkracht. Dit plan is opgesteld na verschillende momenten van overleg **mét de bewoners**. Tijdens vier bijeenkomsten gaven we hen veel informatie én kregen we ook veel reacties. Bovendien reageerden veel bewoners op een enquête over het energiezuinig maken van hun woning én het aardgasvrij maken van de buurt. Voorts zijn er via de app van Buurkracht meerdere vragen gesteld aan bewoners. Zo veel mogelijk van de reacties hebben we benut bij de voorstellen die we doen in dit plan.

Dit buurtplan is ook een plan **vóór de bewoners**. In dit plan doen we suggesties wat bewoners al op korte termijn (eerste helft 2020) kunnen doen om sámen hun woningen door isoleren energiezuiniger te maken. Wij geven dit Buurtplan **aan de bewoners van onze buurt, aan de gemeente en aan andere belangstellenden**.

Want we zijn niet de enige buurt in Eindhoven met ambities om de eigen buurt energiezuinig en aardgasvrij te maken. Dit plan moet voor de Generalenbuurt een startschot en stimulans zijn om onze buurt (nog meer) duurzaam, leefbaar en actief te maken! Dat hebben we op papier gezet én we gaan het ook doén!

2. Onze buurt: waar staan we nu en wat willen de bewoners?

2.1. Een analyse van onze buurt

Voor dit Buurtplan maakten we eerst een analyse van de huidige situatie in onze buurt.

De Generalenbuurt telt ongeveer 5450 bewoners die wonen in 2670 woningen met een gemiddeld energielabel D en met een gemiddeld gasverbruik van 1250 kuub per jaar.

Voor een analyse van de wensen van de buurtbewoners over de energietransitie (en andere activiteiten in onze buurt) gaven de uitkomsten van de bewonersenquête (in juli en augustus) ons uitgebreide informatie.

De Generalenbuurt bestaat voornamelijk uit rijwoningen en appartementen. De rijtjeswoningen zijn voornamelijk gebouwd in de jaren 60, 70 en 80. De woningen uit de jaren 80 zijn al een stuk energiezuiniger dankzij enkele isolatiemaatregelen. De meeste van deze woningen hebben energielabel C. De oudere woningen zijn opgeleverd met label D, E, F of G. Inmiddels zijn in aardig wat woningen al energiebesparende maatregelen getroffen, waardoor die ook een beter energielabel hebben gekregen.

We hebben per woningtype laten uitwerken welke maatregelen daar misschien al standaard zijn uitgevoerd.

2.2. De bewonersenquête: wat voor een buurt willen de bewoners?

Resultaten van de bewonersenquête

Van eind juni tot begin augustus hebben veel bewoners de moeite genomen om een digitale vragenlijst te beantwoorden. Het Meedenkteam beschouwt de resultaten van de enquête niet als representatief, wel als richting gevend voor onze analyse voor de mogelijke collectieve maatregelen om de woningen en buurt energiezuinig te maken, op weg naar alternatieven zonder aardgas (zie hoofdstuk 4).

Getalen aanpassen!

Van de 125 respondenten heeft 90% een koopwoning (hele wijk 57%) en 10% een huurwoning (hele wijk 41%). Van hen woont 82% in een rijtjeshuis tussen andere woningen, 21% in een hoekhuis en 7% in een flat en 5% in een twee-onder-een-kapwoning. De huurders zijn dus ondervertegenwoordigd in de respons op onze enquête.

Onze buurt moet aardgasvrij zijn in 2050; doe jij mee?

- Ik doe mee zodra er goede en betaalbare alternatieven van energiebedrijven komen: 26%
- Ik wacht liever tot de gemeente-overheid met duidelijke alternatieven komt: 18%
- Ik sluit mij graag aan bij de aardgasvrij plannen van de buurt: 18%
- Overige reacties (17 verschillende antwoorden...): 14%
- Ik heb nog geen idee: 12%
- Ik stel een verandering in mijn energiegebruik het liefst zo ver mogelijk uit: 10%
- Ik probeer zo snel mogelijk mijn energiegebruik aan te passen: 6%

Welke energiebesparende maatregelen zijn er al aanwezig?

1. Dubbel glas	115 keer beantwoord	96%
2. Dakisolatie	55 keer beantwoord	46%
3. Vloerisolatie	49 keer beantwoord	41%
4. Spouwmuurisolatie	48 keer beantwoord	40%
5. Geïsoleerde gevelpanelen of geïsoleerde stenen	41 keer beantwoord	34%
6. Zonnepanelen	38 keer beantwoord	32%
7. Elektrische kookplaat	34 keer beantwoord	28%

Welke energiebesparende maatregelen overweeg je te gaan doen in de komende jaren?

1. Nee, ik heb geen plannen	37 keer beantwoord	31%	
2. Zonnepanelen	34 keer beantwoord	29%	
3. Elektrische kookplaat	26 keer beantwoord	22%	
4. Dakisolatie	23 keer beantwoord	19%	
5. Vloerisolatie	21 keer beantwoord 18%	6. Groendak (voor de schuur)	18 keer beantwoord 15%
7. Spouwmuurisolatie	15 keer beantwoord	12%	
8. Warmtepomp	14 keer beantwoord	11%	

Heb je interesse om samen met andere bewoners in de straat of buurt energiebesparende maatregelen in te kopen of te organiseren?

- Ja, ik pak het graag samen met mijn burens op: 71%
- Nee, ik doe dat liever alleen: 29%

OmOns

Bij het onderzoeken van welke mogelijkheden er zijn om jouw eigen woning energiezuinig te maken is OmOns een bruikbaar digitaal middel. We hebben er inmiddels in de Generalenbuurt ook ervaring mee. OmOns is een online computerprogramma. Daarmee kun je voor jouw eigen huis onderzoeken welke energiezuinige verbeteringen mogelijk en betaalbaar zijn.

Met een persoonlijke inlogcode, een zogenaamde digitale sleutel, kan je als bewoner inloggen. Als je inlogt, dan zie je je eigen huis in 3D en kun je de indeling van jouw eigen woning zien. Iedereen kan zijn of haar woning in Omons precies zo aanpassen, zoals die in de werkelijkheid is en wordt bewoond.

In 2018 hebben de eerste 107 buurtbewoners kennis gemaakt met Omons. Zij hebben belangrijke input gegeven om Omons te verbeteren. In september 2019 stonden alle 600 huizen met een tuin (de zogenaamde grondgebonden woningen) klaar in Omons.

In de loop van oktober hebben ongeveer 160 bewoners ingelogd op Omons.

2.3. Hoe kunnen we de leefbaarheid en het meedoen in de buurt versterken?

Een Buurtvereniging Generalenbuurt met een Meedenkteam Generalenbuurt?

De sociale samenhang en activiteiten in de Generalenbuurt zijn beperkt als het gaat om de coördinatie en verbinding tussen de afzonderlijke activiteiten. Bewoners stemmen onderling zelf af welke activiteiten leuk en zinvol zijn.

De activiteiten van het meedenkteam Generalenbuurt zijn nu eveneens beperkt tot het opstellen van dit plan.

We stellen daarom voor om een start te maken voor een Buurtvereniging vereniging met een meedenkteam: liefst in de vorm van een coördinerend(e) en ondersteunend(e) Buurtplatform of Buurtvereniging met draagvlak bij veel bewoners. Een Buurtplatform of een Buurtvereniging kan de voortgang van alle activiteiten steunen: zowel de activiteiten rond de energietransitie en de buurtactiviteiten die zorgen voor meer leefbaarheid en meer meedoen in de buurt. Het Meedenkteam stelt voor om in 2020 een Buurtplatform of een Buurtvereniging op te richten; de keuze voor een platform of vereniging bespreken we in de eerste maanden van 2020 met de bestaande activiteitengroepen, de bestaande Buurtvereniging en de bewoners (hoofdstuk 4.3).

3. De doelen van dit Buurtplan (op basis van de buurtanalyse)

1. De energiezuinige maatregelen zijn in beeld bij zoveel mogelijk buurtbewoners

Voor alle buurtbewoners willen we in beeld brengen:

- a. Welke technisch haalbare en betaalbare maatregelen koopwoningeigenaren in de buurt zelf én samen kunnen nemen om hun woning energiezuinig te maken, zónder daarvan spijt te krijgen, op weg naar een aardgasvrije buurt in 2050 (of eerder).
- b. Wat de kosten van individuele en gezamenlijke inkoop zijn van maatregelen om de eigen woning of de huurwoning energiezuinig te maken (**dit doel kunnen we realiseren in de eerste maanden van 2020**).
- c. Welke maatregelen collectief opgepakt kunnen worden én wat daarbij de ondersteuning van de gemeente, de verhuurders of andere partijen kan zijn.
- d. Over welke technische haalbare en betaalbare maatregelen de huurders en de flatbewoners in onze buurt (eventueel via een Vereniging Van Eigenaren) afspraken kunnen maken met de verhuurder van hun woning of flat (**dit doel kunnen we realiseren in de eerste maanden van 2020**).

2. De vervolgstappen naar een aardgasvrije buurt zijn helder

We willen heldere voorstellen doen voor concrete en haalbare stappen op weg naar het aardgasvrij maken van de buurt (**dit doel kunnen we realiseren in de eerste maanden van 2020**), als vervolgstappen op de collectieve maatregelen voor het energiezuinig maken van de koop- en huurwoningen (doel 1). Deze voorstellen moeten de bewoners het vertrouwen geven dat zij zelf stappen kunnen zetten om hun woningen energiezuinig te maken, op weg naar een aardgasvrije buurt.

3. We realiseren een aanpak voor woningisolatie met zoveel mogelijk bewoners

We willen concrete voorstellen doen hoe we zoveel mogelijk buurtbewoners kunnen betrekken bij de energietransitie in onze buurt. Bij het organiseren van gezamenlijke inkoopacties voor woning-isolerende maatregelen richten wij ons in eerste instantie op die bewoners, die al snel maatregelen voor woningisolatie en/of aardgasvrij willen nemen. Daarna blijven we ook andere bewoners informeren en enthousiasmeren om mee te doen aan woningisolatie. Daarvoor doen we concrete aanbiedingen, waar nodig in samenwerking met de gemeente, de netbeheerder en marktpartijen.

4. We realiseren draagvlak voor een gezamenlijke aanpak voor een energiezuinige buurt

We willen het draagvlak van de eigen betrokkenheid vergroten bij veel bewoners in onze buurt, zodat veel bewoners bereid zijn om maatregelen te nemen gericht op het realiseren van minimaal het energielabel C voor hun woning. Daarbij zijn ook de rollen en steun van de gemeente, de netbeheerder en marktpartijen duidelijk (**dit laatste kunnen we realiseren in de eerste maanden van 2020**).

5. We werken aan een aanpak gericht op het versterken van de gehele leefbaarheid van de buurt

We willen met concrete en haalbare stappen de brede leefbaarheid in onze buurt vergroten door:

- Een voorstel voor het oprichten van een nieuw Buurtplatform of een nieuwe Buurtvereniging in 2020 (hoofdstuk 4.3.)
- Het ontwikkelen van een buurtvisie voor onze buurt, in de loop van 2020 (hoofdstuk 4.5.) met daarin:
  - I. Voorstellen voor de voortgang van bewonersactiviteiten,
  - II. Voorstellen voor het realiseren van een buurthuis,
  - III. Voorstellen voor het gezamenlijke beheer van het groen, brandgangen en tussenpaden, en
  - IV. Voorstellen voor het waterbeheer.

Concrete voorstellen voor 2020

- Onze concrete voorstellen in dit Buurtplan hebben een reikwijdte van één jaar: voor 2020.
- Daarnaast geven in hoofdstuk 4. we een schets naar de stappen op weg naar een aardgasvrije buurt. In hoofdstuk 5. staan onze voorstellen voor de gemeente Eindhoven op een rij.

CONCEPT, versie december 2019

- Voor het Meedenkteam is duidelijk dat de steun van de gemeente en van experts op het gebied van aardgasvrij nodig is om onze doelen in 2020 te doen slagen.
- Een flink aantal leden van het Meedenkteam wil ook in 2020 graag verder aan de slag met een aantal vervolgstappen. Gericht op het interesseren van (nog) meer bewoners!
- Een jaarlijks werkplan voor de buurt zou wenselijk zijn, met daarin concrete plannen per jaar.

4. Onze stappen op weg naar een aardgasvrije buurt

Onze vervolgstappen voor 2020 hebben een groene ondergrond en zijn vet afgedrukt.

4.1. Voorlopige scenario's voor een aardgasvrije Generalenbuurt

Hoe komen we tot een keuze voor een alternatief voor aardgas?

Bij de scenario's die passen bij onze buurt, hebben we gekeken naar de volgende aandachtspunten (met andere woorden: hoe komen we tot een keuze voor een alternatief voor aardgas?):

- a. De kosten voor de bewoners moeten te overzien zijn; een alternatief voor aardgas moet betaalbaar zijn.
- b. Voor zover een alternatief voor aardgas gebaseerd is op een warmtebron in de omgeving van de buurt: die warmtebron of energiebron moet in de nabijheid van de buurt beschikbaar zijn. En het transport van de warmte moet rendabel zijn.
- c. We kiezen voor een alternatief voor aardgas, waarbij bewoners zelf hun 'instapmoment' kunnen bepalen. Bijvoorbeeld wanneer zij hun cv-ketel of hun aardgasfornuis willen vervangen. Of wanneer zij de isolatiewaarde van huis op het gewenste peil hebben gebracht. Op dat moment kunnen bewoners de 'overstap' maken van aardgas naar de nieuwe warmtebron.
- d. Bij een alternatief voor aardgas willen we vooralsnog en indien mogelijk gebruik kunnen maken van de bestaande infrastructuur in de buurt (denk aan leidingen in de buurt en radiatoren in de woning of flat).
- e. Bij de keuze voor een alternatief voor aardgas moeten de kosten per woning of huishouden duidelijk zijn (of worden). Die kosten zijn afhankelijk van de rolverdeling tussen de energienetbeheerder, de gemeente, eventueel een commerciële aanbieder van de nieuwe warmtebron én de bewoners.
- f. Eventueel is een keuze voor een alternatief voor aardgas hoe meer buurten en woningen meedoen, hoe groter het financiële draagvlak kan zijn.

Twee denkbare scenario's en nog ruimte voor een derde alternatief

Meedenkteam heeft een inventarisatie gemaakt van de mogelijkheden om in stappen te komen tot een aardgasvrije buurt. Op grond van hun onderzoek komt het Meedenkteam tot een shortlist van twee denkbare scenario's. We laten echter voorlopig ook nog ruimte voor een derde optie.

1. **Een lage temperatuur warmtenet (LT-warmtenet), dat beschikbaar is voor alle woningen, flats- appartementencomplexen en bedrijfs- en schoolgebouwen in de gehele buurt.** Om de woningen en panden comfortabel en rendabel te kunnen verwarmen is per woning minimaal een isolatielabel C nodig. Voor de verwarming van de woning is dan een warmtepomp nodig en eventueel een aanpassing van de radiatoren en de verwarmingsleidingen. Dit scenario is kostentechnisch optimaal en is daarmee het meest geschikt voor een buurtbrede toepassing.
2. **Vernieuwbouw van een deel van het huizenbestand om te komen tot een isolatielabel A of BENG (Bijna Energie Neutraal Gebouw).** Dit scenario is energetisch en milieutechnisch optimaal. Dit scenario vergt echter ook hoge investeringen, die de bewoners pas op een langere termijn terugverdienen (vermoedelijk niet binnen vijftig jaar). De warmte in huis komt via een eigen lucht-warmtepomp of via een warmtepomp-aansluiting op het warmtenet, genoemd onder scenario 1. Een buurtbrede aanpak van dit scenario 2. is niet aannemelijk.
3. **Een ander alternatief voor aardgas...** Dat alternatief is er nú nog niet voor de Generalenbuurt. Biogas bijvoorbeeld valt af vanwege de ontwikkelingen in de landbouw. Een andere optie is wellicht een waterstof-warmtenet. Om water om te kunnen zetten in waterstof is voor een buurt of wijk echter een extra energiebron nodig, die in of nabij onze buurt vooralsnog niet beschikbaar is. Nieuwe technieken zoals bijvoorbeeld 'heat pipes' (als alternatief voor een cv-ketel) kunnen we toevoegen aan de opties 1. of 2.

In dit Buurtplan maken wij géén keuze voor een van deze drie opties als een alternatief voor aardgas voor onze buurt. We willen in het voorjaar van 2020 verder gaan met ons onderzoek naar welk alternatief voor aardgas het beste past bij onze buurt. Dit verdere onderzoek willen we doen samen met de gemeente en met ondersteuning van experts op het gebied van aardgasvrij.

Vervolgstappen voor de keuze van een alternatief voor aardgas

1. We gaan in 2020 verder met het onderzoek naar welk alternatief voor aardgas past bij de Generalenbuurt. Dit verder onderzoek moet uitgevoerd worden door experts, in samenspraak met de gemeente en met bewoners. Daarbij onderzoeken we:
  - De details voor de uitvoering van de scenario's 1. en 2. voor de gehele buurt.
  - De investeringen die nodig zijn voor de scenario's 1. en 2.
  - Het gebruik van de bestaande infrastructuur van het al aanwezige leidingnet voor aardgas.
  - Wie er welke risico's draagt bij de bouw van een LT-warmtenet én bij het onderhoud van het net.
  - Welke adviezen we aan bewoners kunnen geven om hun woningen of flat te isoleren naar het energielabel C of het energielabel A.
  - Wat voor de huurders en de flatbewoners (of hun VvE's) in onze buurt passende oplossingen zijn. Daarvoor willen we in gesprek gaan met deze bewoners, met de gemeente en waar nodig ook samen met de bewoners met de eigenaren van de huurwoningen en de flats-appartementen.
  - We willen voorts met de gemeente verder onderzoeken wie het beste welke rol kan spelen in het proces van keuzes voor een alternatief, de bouw en het onderhoud van een (nieuw) warmtenet.

Een warmtenet zelf (inclusief de warmte- en koude-opslag in de grond) is eigenlijk alleen maar een infrastructuur. Wij willen daarom in 2020 in samenwerking met de gemeente en met de ondersteuning van expert op het gebied van aardgasvrij onderzoeken wat randvoorwaarden en de gevolgen zijn van de bouw van een warmtenet voor:

- Juridische kwesties, zoals de aansprakelijkheid: wie wordt er verantwoordelijk voor aanleg en onderhoud?
  - Kunnen bewoners verplicht worden tot deelname aan een warmtenet (of een ander alternatief voor aardgas) en vinden wij dit wenselijk?
  - Wat zijn de gevolgen voor de ruimtelijke ordening in de buurt?
  - Hoe zit het met omgevingsvergunningen?
  - Hoe zit het met de risicoafdekking?
  - Het eigendom van het warmtenet
  - Hoe komen we tot een betrouwbare businesscase, gedetailleerder dan de scenario-verkenning van energie-adviesbureau Nevision?
2. Deze onderzoeksvragen brengen we onder bij een Werkgroep Aardgasvrij, zie vervolgstap 8. De leden van deze werkgroep werken samen met de coördinatiegroep, de Buurtvereniging en de Werkgroep Oprichting Buurtplatform-vereniging, vervolgstap 8.
  3. Medio 2020 doet óf de Werkgroep Aardgasvrij óf het bestuur van het nieuwe Buurtplatform of de nieuwe Buurtvereniging aan de bewoners verslag van ons onderzoek naar het passende alternatief voor aardgas voor de Generalenbuurt. Dat doen we o.a. door een bewonersbijeenkomst.

4.2. Welke collectieve maatregelen voor woningisolatie zijn nu al mogelijk?

Inventarisatie van de wensen van bewoners om sámen te isoleren

Tijdens en na de Duurzame Informatiemarkt, die het Meedenkteam op 7 november organiseerde, zijn er namen verzameld van bewoners die energiebesparende maatregelen willen realiseren. Er zijn nu lijsten van:

- Bewoners die interesse hebben in een individueel advies van een energie-adviseur.
- Bewoners die interesse hebben voor een collectieve inkoop van vloerisolatie van hun woning
- Bewoners die interesse hebben voor een collectieve inkoop van dakisolatie van hun woning
- Bewoners die interesse hebben voor een collectieve inkoop van spouwmuurisolatie
- Bewoners die interesse hebben voor een collectieve inkoop van sedumdaken voor hun woning en schuur.

Stappen voor iedere bewoner – wat kun je zelf al doen? (Zie ook Bijlage 3.)

Niét iedere bewoner staat te springen om méé te doen aan een gezamenlijke actie voor inkoop van woningisolerende maatregelen. Uit de buurtenquête die we in juli en augustus 2019 organiseerden bleek dat 71% van de mensen die de enquête invulden, interesse heeft om mee te doen aan een of andere gezamenlijke actie.

We richten onze aanpak daarom in eerste instantie op dié buurtbewoners die willen meedoen.

De overige buurtbewoners blijven we overigens informeren over onze inkoopacties, zónder verplichtingen voor hen. Indien mogelijk herhalen we onze acties, voor een volgende groep bewoners die willen 'instappen'.

We starten met het ontwikkelen van een aanbod voor de particuliere huizenbezitters en voor de bewoners van de flats-appartementencomplexen (of voor hun Vereniging Van Eigenaren). Een aanbod voor de huurders bij de woningbouwcoöperaties en voor de overige huurders willen we later in 2020 ontwikkelen.

Zelf doen en samen doen!

Om de bewoners behulpzaam te zijn bij hun keuze welke isolatiemaatregelen passen bij hun eigen woning, zijn er de volgende hulpmiddelen:

- Een bewoner kan per woning – of gezamenlijk – een energieonderzoek doen, dat leidt tot een definitief energielabel. Dit energieonderzoek moet een beeld geven van isolatie- en verduurzamingsmogelijkheden van de woning. Ook brengt het onderzoek de kosten van de isolatie en verduurzaming van de woning in beeld. Verder moet zo'n onderzoek duidelijkheid geven over de volgorde van de isolatiemaatregelen. Een gezamenlijk energieonderzoek voor meerdere woningen kan de kosten behoorlijk beperken. De gemeente Eindhoven geeft subsidie van 75% van de kosten van een dergelijk energieonderzoek.
- We adviseren een bewoner om gebruik te maken van Omons. Dit online-programma biedt de mogelijkheid om voor de eigen woning isolatiemaatregelen en de kosten (op basis van kengetallen) in beeld te krijgen. Wanneer je van Omons gebruik maakt, dan kun je de volgende stappen volgen:
  1. Check de globale mogelijkheden en kosten van woningisolatie van jou\w eigen woning door in te loggen op Omons. (Alle eigenaren van de zogenaamde grondgebonden woningen hebben in september en oktober een digitale sleutel ontvangen, waarmee je kunt inloggen op Omons).
  2. Gebruik de analyse van de zes stappen om jouw woning te isoleren, zie Bijlage 3. van dit Buurtplan.
  3. Bij de analyse om jouw woning te isoleren zijn er ook verschillende checklisten van Milieu Centraal beschikbaar: voor de ramen, vloerisolatie, dakisolatie en gevelisolatie, zie Bijlage 3. van dit Buurtplan.
  4. Vraag indien nodig een adviesgesprek aan: welke woningisolatie past bij jouw woning?
In een keukentafelgesprek van anderhalf uur bespreek je jouw wensen met een adviseur. Dan krijg je een advies over het vervolg en zicht op de globale mogelijkheden. De kosten bedragen € 40. Zie ook <https://brabantwoontslim.nl/dienst/advies>
  5. Bespreek met de adviseur ook de subsidiemogelijkheden. De leden van het Meedenkteam kunnen je in contact brengen met een financieel adviseur.
  6. De Rijksoverheid biedt woningeigenaren vanaf 15 augustus 2019 een subsidie aan, wanneer je minimaal twee energiebesparende isolatiemaatregelen laat uitvoeren. Je kunt dan de Subsidie energiebesparing eigen huis (SEEH) aanvragen. Dat doe je bij de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.nl), zie <https://www.rvo.nl/subsidies-regelingen/seeh/eigenaar-%C3%A9n-bewoner> Subsidies worden alleen verstrekt, wanneer de werkzaamheden door een erkend bedrijf worden uitgevoerd.

Gezamenlijke inkoopacties in de loop van 2020 in de Generalenbuurt

Doe mee aan een gezamenlijke aanpak met andere buurtbewoners! Dat doe je als volgt:

- Je meldt eerst je interesse aan, zonder enige verplichting.
- De buurtvereniging komt in de eerste maanden van 2020 bij je terug met een aanbod. Er komen waarschijnlijk verschillende aanbiedingen rond raamisolatie, vloerisolatie, dakisolatie en gevelisolatie.

- De buurtvereniging tracht – met steun van de gemeente of met steun van Buurkracht (door middel van een zogeheten '10-wekenplan') – afspraken te maken met isolatiebedrijven, waarbij kwaliteit, korting en levering voor ons kritische aandachtspunten zijn.
- Bij de keuze voor leveranciers, bij het maken van prijsafspraken en bij de aanleg van gezamenlijk aan te schaffen woning-isolerende maatregelen schaken we experts in op het gebied van woningisolatie. We benutten daarbij energie-experts.
- Op grond van het aanbod van de Buurtvereniging beslis je over jouw aankoop.
- Je tekent dan een contract met een isolatiebedrijf over de precieze vorm van isolatie, over het moment waarop de isolatie plaats vindt en de overeengekomen prijs.

Oók aanpassingen wenselijk voor de ventilatie en de cv-installatie

Bij het treffen van isolatie- en verduurzamingsmaatregelen gaat het niet alleen om isolatie.

Ook aanpassingen aan het ventilatiesysteem in de woning en van de cv-installatie komen aan de orde.

Verdergaande isolatie van de woning vraagt juist om aanpassing van het ventilatiesysteem.

Een CO2 gestuurde ventilatie kan tot aanzienlijke besparingen leiden.

Dat geldt ook voor aanpassingen in het systeem van de Cv-installatie: lagere ketelwatertemperatuur en waterzijdig inregelen van de radiatoren. Voor vervanging van de ventilatie door een CO2 gestuurd systeem en voor het waterzijdig inregelen van radiatoren is ook subsidie mogelijk.

Isolatiemaatregelen terugverdienen

Isolatie en verduurzamingsmaatregelen kosten geld. Die kosten zijn echter – gedeeltelijk - terug te verdienen doordat je minder energie verbruikt. Bovendien leidt isolatie tot verhoging van het wooncomfort. Dat is niet zonder meer in geld uit te drukken. Kosten kunnen voor woningeigenaren worden gedekt uit speciale hypothecaire leningen of door een energie-bespaarlening van de Stichting Nationaal Energiebespaarfonds, zie <https://www.energiebespaarlening.nl>

Aandachtspunten bij een collectieve inkoopactie om sámen te isoleren

De ervaring van een actie in onze buurt in de loop van 2019 om samen groendaken aan te schaffen, leert dat de organisatoren van een inkoopactie rekening moeten houden met verschillende aandachtspunten:

- De gemeenschappelijke wensen en de specifieke afwijkende wensen van de buurtbewoners.
- De mogelijke aanbieders: kunnen zij aan de vraag voldoen en bieden zij een gunstige prijs?
- De eventuele subsidies en de financiering van de aanschaf van een vorm van woning- of schuurisolatie.
- De promotie en de organisatie van een specifieke actie om samen in te kopen.
- Het maken van afspraken met een leverancier over de prijs, contracten, planning en uitvoering.
- Het beantwoorden van vragen van bewoners.

Vervolgstappen voor het samen inkopen van energiebesparende isolatiemaatregelen

4. We organiseren in 2020 verschillende acties met een concreet aanbod voor bewoners van de Generalenbuurt voor dié energiebesparende isolatiemaatregelen waaraan de meeste behoefte is (denk aan raamisolatie, vloerisolatie, dakisolatie en gevelisolatie, ventilatie en aanpassing van de centrale verwarming).
We zorgen voor een aanbod op basis van de vraag van de bewoners.
In eerste instantie richten we het aanbod op de eigenaren voor de koopwoningen.
5. In de loop van 2020 willen we ook met de huurders en de bewoners van de flats-appartementencomplexen in onze buurt afspraken maken over een aanbod voor huurders en de flatbewoners. Daarbij willen we samenwerken met de bewonersvereniging van huurders in de Generalenbuurt, met de gemeente, de woningbouwcorporaties en andere verhuurders.
6. Ook willen we met de gemeente verder in gesprek over hoe we met behulp van energie-experts de bewoners (laten) adviseren en ondersteunen bij de isolatie van hun woning naar tenminste energieniveau C. Daarbij spelen vragen als:
  - Hoe gaan we om met tegenstrijdige adviezen van adviseurs en leveranciers?
  - Hoe verzamelen we onze eigen ervaringen en de wensen van bewoners?
  - Waar halen we onafhankelijke expertise vandaan bij onze keuzes en wie betaalt dat?
  - Welke keuzes maken andere wijken of buurten in de nabijheid van de Generalenbuurt en welke mogelijkheden zijn er om samen te werken met deze andere buurten?
7. Deze taken brengen we onder bij een Buurtvereniging, vervolgstap 8. De leden van deze werkgroep werken samen met de coördinatiegroep, de Werkgroep Generalenbuurt Aardgasvrij? en de Werkgroep Oprichting Buurtplatform-vereniging', vervolgstap 8.

4.3. De organisatie van onze aanpak: hoe coördineren we alle buurtactiviteiten?

Aardgasvrij, energiezuinig en een leefbare buurt: thema's voor een nieuw Buurtplatform of Buurtvereniging

We stellen de volgende stappen voor om de voortgang vast te houden voor zowel het aardgasvrij-traject én de ondersteuning van de bewoners die samen isolatiemaatregelen willen inkopen:

Tot en met 28 november 2019...

Het Meedenkteam organiseert het aardgasvrij traject en de ondersteuning van bewoners, die samen isolatiemaatregelen willen inkopen...
Op 28 november presenteert het Meedenkteam dit Buurtplan: we vragen de bewoners om reacties op onze vervolgstappen...

Vanaf december 2019 tot en met mei 2020...

een coördinatiegroep neemt de rol van het Meedenkteam over.
Daarnaast drie werkgroepen: Werkgroep Aardgasvrij, Buurtvereniging en Werkgroep Oprichting Buurtvereniging...

Vanaf mei 2020 of juni 2020...

oprichting van een Buurtplatform of Buurtvereniging Generalenbuurt voor de coördinatie van de werkgroepen en al bestaande activiteitengroepen. Alle bewoners worden uitgenodigd om lid te worden van het Buurtplatform of de Buurtvereniging.

Het Meedenkteam verandert in een coördinatiegroep met drie werkgroepen

Voor de eerste vier tot vijf maanden van 2020 veranderen we het Meedenkteam in een kleinere coördinatiegroep, die het onderzoek en de activiteiten van drie werkgroepen coördineert en bundelt:

1. Werkgroep Aardgasvrij (richt zich op verder onderzoek voor het aardgasvrij traject),
2. Buurtvereniging (die bewoners ondersteunt bij collectieve inkoop) en
3. Werkgroep Oprichting Buurtplatform-vereniging (die de oprichting van een Buurtplatform of Buurtvereniging voorbereidt).

Een Buurtplatform of een Buurtvereniging?

Ons plan is voorts om met instemming van de buurtbewoners in het voorjaar van 2020 een Buurtplatform of Buurtvereniging op te richten, die daarna ondersteuning en coördinatie biedt aan alle werkgroepen en activiteitengroepen in de buurt. Over de vraag of er een platform of vereniging moet komen is nog overleg nodig.

4.4. Vervolgstappen voor een tijdelijke structuur voor onze activiteiten in 2020

Vervolgstappen op weg naar een nieuwe Buurtplatform of een nieuwe Buurtvereniging in 2020

8. Een coördinatiegroep gaat in de eerste maanden van 2020 de activiteiten van drie werkgroepen bundelen en coördineren. De leden van de coördinatiegroep zijn afkomstig uit en actief in:

- Werkgroep Aardgasvrij (richt zich op verder onderzoek voor het aardgasvrij traject – doel 2 en 4)
  - Buurtvereniging (die bewoners steunt bij collectieve inkoop – doel 1 en 3)
  - Werkgroep Oprichting Buurtplatform-vereniging (die de oprichting van een Buurtplatform of de Buurtvereniging voorbereidt – doel 4 en 5)
- (De nummers van de doelen verwijzen naar onze doelen in dit Buurtplan in hoofdstuk 3).

4.5. Een Buurtvisie met thema's voor onze buurt in 2020 en verder...

Een nieuw Buurtplatform of een Buurtvereniging kan zich richten op de coördinatie en de ondersteuning van buurtactiviteiten op verschillende terreinen:

1. Onderzoek van het aardgasvraagstuk, evenals het water- en groenbeheer in de buurt (energie en klimaat)
2. Ontwikkeling van de buurt, voor en door de bewoners.
3. Verbeteren van de leefbaarheid in de buurt, met aandacht voor veiligheid en aanpak criminaliteit.
4. Versterken van het meedoen van de bewoners aan alle activiteiten, met ook meer contact tussen de bewoners onderling.

Uitgewerkt per thema kan dit leiden tot de volgende activiteiten en gewenste resultaten...

Energie en klimaat ↓	Ontwikkeling van de buurt ↓	Verbeteren van de leefbaarheid in de buurt ↓	Versterken van het meedoen van bewoners en meer verbinding ↓
Onderzoek scenario's aardgasvrij buurt	Oprichten van een nieuwe Buurtplatform of Buurtvereniging	Aandacht voor (on)veiligheid en criminaliteit	Versterken van de sociale samenhang in de buurt
Gezamenlijke inkoop van woningisolatie	Nieuw Buurtplatform of Buurtvereniging ontwikkelt Buurtvisie	Aandacht voor verkeersveiligheid in en om de buurt	Aandacht voor eenzaamheid onder bewoners

Aandacht voor waterbeheer (groendaken, regentonnen, meer groen, minder stenen)	Per jaar een Buurtplan, werkplan van het Buurtplatform of de Buurtvereniging	Aandacht voor vervuiling in de buurt, schoonmaakacties door bewoners	Bevorderen van onderlinge hulp tussen bewoners Buurtapp groepen
Aandacht voor groenonderhoud door bewoners	Uitwerken van plan om buurthuis te realiseren	Aandacht voor recreatie in en om de buurt	Versterken van de veerkracht van bewoners
Regelmatig voorlichting aan bewoners over energieaanpak voor eigen woning en buurt	Buurtbijeenkomsten en -activiteiten	Voorzieningen (supermarkt, apotheek) in de nabijheid	Netwerk van professionals en bedrijven in de buurt
Gewenst resultaat: <i>Aardgasvrije en energiezuinige buurt in ...?</i>	Gewenst resultaat: <i>Samenhang en samenwerking tussen activiteiten en bewoners</i>	Gewenst resultaat: <i>Een prettige buurt om in te wonen, te werken en te leven</i>	Gewenst resultaat: <i>Ieder die dat wil kan meedoen in de buurt, er is aandacht voor burens</i>

4.6. Een richting voor de stappen in onze buurt in de komende tien jaar

Een agenda voor de komende jaren kan er als volgt uitzien (zie pagina 13); maar ook dit is géén blauwdruk. Het meerjarentraject – liever nog een richting voor een traject – is niet ‘in beton gegoten’.

Al werkende weg zullen bewoners, het Buurtplatform of de Buurtvereniging, de gemeente en andere partijen vormgeven aan de ontwikkeling van de buurt en aan de energietransitie in onze buurt en stad.

Omdat het meerjarentraject op pagina 13 geen blauwdruk is, doen we géén voorstel over een lange-termijntraject tot 2030 aan de bewoners. Wel horen we graag ieders reactie op onze ambities en onze planning.

Op het moment dat we concrete besluiten willen nemen over bijvoorbeeld een Buurtplatform of een Buurtvereniging, de verdere ontwikkeling van onze buurt (met behulp van een volgende versie van een brede Buurtvisie) en over de energietransitie binnen de Generalenbuurt, dan zullen we die besluiten voorleggen aan de bewoners. Daarover organiseren we dan vanzelfsprekend een bewonersbijeenkomst.

Tot 2030 - Zoveel mogelijk in de Generalenbuurt op Energielabel C; woningen, flats-appartementencomplexen, bedrijven gaan over op aardgasvrij aanpak

5. Overleg met de gemeente Eindhoven

Spoedig overleg over resultaten Buurkracht-traject en vervolgstappen 2020

We stellen voor dat we in december met enkele leden van het Meedenkteam een afspraak maken met de gemeente Eindhoven en met Buurkracht over de hierna volgende onderwerpen.

Een agenda voor zo'n overleg zou er als volgt kunnen uitzien:

1. Evaluatie van de resultaten Buurkracht-traject.
In hoeverre hebben we dankzij dit traject de doelen van dit buurtplan (zie hoofdstuk 3) kunnen realiseren?
2. Vervolgstappen voor het onderzoek naar de scenario's voor een aardgasvrije buurt (zie hoofdstuk 4.1):
  - Wat kan de gemeente hierbij doen en wat kunnen de leden Meedenkteam en bewoners zelf doen?
  - Welke rol ziet de gemeente voor zichzelf weggelegd bij de vervolgstappen, zoals wij die voorstellen?
  - Inschakelen van experts bij check Buurtplan, check collectieve inkoop.
  - Wie wordt bij de aanleg van een alternatief voor aardgas waarvoor verantwoordelijk?
3. Vervolgstappen richting huurders, verhuurders en flats-appartementen (zie hoofdstuk 4.1.):
Wat kan de gemeente hier extra doen? Hoe kunnen we de huurders, verhuurders en de bewoners van de flats-appartementen interesseren voor het verduurzamen van hun woning?
4. Vervolgstappen bij de collectieve inkoop van woningisolatie door bewoners (zie hoofdstuk 4.2.) Hoe kan de gemeente de gezamenlijke inkoop door bewoners faciliteren, bijvoorbeeld bij het inschakelen van experts voor woningisolatie, bijvoorbeeld via Brabant Woont Slim?
5. Vervolgstappen voor en nieuw Buurtplatform of een Buurtvereniging (zie hoofdstuk 4.4 en 4.5.): Welke ondersteuning bij onze stappen is mogelijk?
6. Het vrijmaken van een budget voor de vervolgstappen voor de Generalenbuurt in 2020 (zie pagina 14):
  - Welke afspraken kunnen we maken over de financiering van: a. onze activiteiten rond aardgasvrij, collectieve inkoop van woningisolatie en b. het inschakelen van experts op beide terreinen?
  - Als vervolgstap na het overleg in december kunnen we nog begin 2020 een begroting voor de kosten voorleggen aan de gemeente.
7. Afstemming met de andere buurten rond de scenario's voor alternatieven voor aardgas.

Een globale begroting 2020 voor onze vervolgstappen

Voor onze vervolgstappen in 2020 hebben we nog geen specifieke begroting opgesteld.

Wel begroten we vooralsnog de volgende activiteiten, waarvoor we later nog een voorstel of een begroting opstellen, die we voorleggen aan de gemeente.

Onderstaande kostenposten bespreken we, wat ons betreft, eerst in een overleg met de gemeente. Daarna doen we begin 2020 een voorstel voor de definitieve begroting c.q. kosten in 2020.

<i>Mogelijke activiteiten en kosten</i>		
<i>Activiteit</i>	<i>Kosten voor...</i>	<i>Mogelijk budget</i>
Uitgave van het Buurtplan 2020	Drukwerk	Nog te bepalen
Verder onderzoek naar de scenario's alternatieven voor aardgas	Bijeenkomsten van werkgroep en ondersteuning van externe expert aardgasvrij	Nog te bepalen
Tussentijdse communicatie met bewoners over voortgang onderzoek	Mailing(s) naar bewoners en andere (digitale) communicatie	Nog te bepalen

Presentatie van conclusies over een voorkeurscenario rond alternatief voor aardgas, passend bij de Generalenbuurt	Bewonersbijeenkomst, met ondersteuning van expert (eventueel in combinatie met andere bewoners- of buurtbijeenkomst)	Nog te bepalen
Organisatie en promotie van gezamenlijke inkoopacties van bewoners voor woning-isolerende maatregelen	Bijeenkomsten van werkgroep en promotie vier verschillende inkoopacties, mailing(s) naar bewoners en andere (digitale) communicatie, eventueel tien-weken-acties van Buurkracht	Nog te bepalen
Inhuren van energie-expert(s) rond inkoop, prijsonderhandelingen en aanleg van woningisolatie	Ondersteuning van externe expert(s) voor woningisolatie	Nog te bepalen
Bijeenkomsten voor oprichting van een nieuw Buurtplatform of een nieuwe Buurtvereniging	Bijeenkomsten van werkgroep, Bewonersbijeenkomst en Mailing(s) naar bewoners en andere (digitale) communicatie	Nog te bepalen
Wijkactiviteiten	Aanvragen verschillen per activiteit	Nog te bepalen
Algehele coördinatie	Bijeenkomsten coördinatiegroep	Nog te bepalen
Totaal		Nog nader te bepalen

Een gedetailleerde begroting 2020 voor onze vervolgstappen

- Op dit moment beschikt het Meedenkteam nog niet over voldoende informatie om een gedetailleerde begroting te kunnen opstellen.
- Daarvoor is eerst overleg met de gemeente én overleg met experts nodig. Nadat dit overleg heeft plaatsgevonden kunnen we een definitieve begroting opstellen en voorleggen aan de gemeente.
- Ná een overleg met de gemeente kunnen we een gespecificeerde en definitieve begroting opstellen voor ons onderzoek en de activiteiten voor resp. een passend alternatief voor aardgas in de Generalenbuurt én de collectieve inkoop van woning-isolerende maatregelen.

6. Onze agenda voor de eerste maanden van 2020

Samengevat: hoé gaan we verder in 2020?

Maand	Activiteiten
januari	<ul style="list-style-type: none"> Vierde bewonersbijeenkomst in het aardgasvrij-traject Presentatie van Buurtplan 'Maken we samen de Generalenbuurt aardgasvrij? Bewoners geven hun reacties op de vervolgstappen van het Meedenkteam • Meedenkteam wordt opgeheven
februari	<ul style="list-style-type: none"> Enkele leden Meedenkteam stellen evaluatie op van Buurkracht-traject Overleg met de gemeente over de vervolgstappen vanuit dit Buurtplan
maart	<ul style="list-style-type: none"> Korte informatie aan bewoners via nieuwskaart Coördinatiegroep pakt de vervolgstappen uit dit Buurtplan verder op Werkgroep Aardgasvrij pakt verder onderzoek op Buurtvereniging pakt collectieve acties op Werkgroep Oprichting Buurtplatform-vereniging pakt de voorbereiding van een Buurtplatform of een Buurtvereniging op
april	<ul style="list-style-type: none"> Bijeenkomst vanuit de Werkroep Oprichting Buurtplatform-vereniging met vertegenwoordigers van alle activiteitengroepen en huidige buurtvereniging. We inventariseren: welke behoefte is er aan ondersteuning en coördinatie? Wat betekent dit voor de vraag: Buurtplatform of Buurtvereniging?
mei	<ul style="list-style-type: none"> Presentatie van ideeën over nieuwe Buurtplan of een Buurtvereniging tijdens een bewonersbijeenkomst, ook informatie over voortgang van werkgroepen Rapportage van overleg met gemeente over de rol van de gemeente bij ontwikkeling van alternatief voor een aardgasvrije buurt
juni	<ul style="list-style-type: none"> Oprichting van een nieuw Buurtplatform of een nieuwe Buurtvereniging via bewonersbijeenkomst Alle bewoners van de Generalenbuurt worden uitgenodigd om lid te worden van het nieuwe Buurtplatform of de nieuwe Buurtvereniging Bestuur van het Buurtplatform of de Buurtvereniging neemt de rol van coördinatiegroep over De drie werkgroepen werken verder samen binnen het Buurtplatform of de Buurtvereniging Bestuur van het Buurtplatform of de Buurtvereniging is woordvoerder naar gemeente, in samenwerking met de deskundigen vanuit de werkgroepen

Bijlage 1.

De Generalenbuurt uitkomsten enquête

Resultaten van de bewonersenquête vanuit het meedenkteam

Van eind juni tot begin augustus hebben 125 bewoners de moeite genomen op een digitale vragenlijst van vijftien vragen te beantwoorden. In deze buurtanalyse nemen we slechts een deel van de resultaten van de enquête op. De volledige respons is vanzelfsprekend beschikbaar.

Een aantal reacties uit de bewonersenquête

- *'Ik snap niet waarom aardgasvrij prioriteit heeft... Waarom deze haast?'*
- *'We wachten op subsidies.'*
- *'We hebben nu een half jaar een nieuw ketel, dus de komende vijftien jaar houden we gas.'*
- *'Geen interesse in verandering.'* *'Plannen voor over 31 jaar is verspilde energie.'*
- *'Ik sluit mij aan bij de plannen in de buurt, mits die weloverwogen zijn.'*
- *'Door nu zelf actie te zetten; door zuiniger te zijn in het gasgebruik. Volgend jaar een nieuwe keuken, waarbij we niet meer gaan koken op gas. Ik doe verder mee als er betaalbare alternatieven komen.'*
- *'Ik huur van MVGM. Bij de renovatie een jaar geleden wilde de verhuurder nog niet van het gas af. Hoe gaan we hem zo ver krijgen? Ik ga het niet zelf doen. Dit is niet mijn huis.'*
- *'Ik ben benieuwd hoe de eigenaar van de flat hieraan deelneemt. Als huurder heb ik daar weinig invloed op, denk ik.'*
- *'Als ik van het gas af moet, ga ik echt emigreren.'*
- *'Vorig jaar zijn de rookgaskanalen vervangen en heeft ieder appartement in de flat een nieuwe cvketel moeten aanschaffen. Ik ben niet enthousiast om deze nu alweer te gaan vervangen, tenzij de gemeente hiervoor een compensatie beschikbaar heeft.'*
- *'Geen enkele maatregel, we blijven tot 2050 gebruik maken van het gas.'*
- *'Ik heb niet zoveel geld en ik moet van mijn AOW rondkomen. Wie gaat die veranderingen betalen?'*

Zijn er nog andere dingen die jij in de buurt zou willen aanpakken?

• Groenvoorziening, bijvoorbeeld minder tegels, meer bomen, onderhoud	22 keer beantwoord
• Onderhoud van de brandgang(en)	9 keer beantwoord
• Aanpakken van de (on)veiligheid	8 keer beantwoord
• Aanpakken van de hondenpoep	6 keer beantwoord
• Realiseren van een buurthuis	6 keer beantwoord
• Nee, alles is prima!	5 keer beantwoord
• Parkeerplaatsen en –parkeergedrag	4 keer beantwoord
• Bestrijden van hard rijdende auto's op de Bruistensingel, door flitspalen	4 keer beantwoord
• Hulp aan ouderen	2 keer beantwoord

Een aantal reacties uit de bewonersenquête

Zijn er nog andere dingen die jij in de buurt zou willen aanpakken?

- *'Licht in de brandgangen.'*
- *'Verdere vergroening van een koelere buurt. Het is voor VvE's bijna niet te doen om marktpartijen te vinden die kunnen zorgen voor het onderhoud van de mandelige stukken grond (brandgangen en de groenstroken). Als bewoners in de komende jaren grote investeringen in hun huis moeten doen voor 'aardgasvrij', dan moeten ze ook het gevoel hebben dat ze in de buurt willen blijven wonen.'*
- *'Meer bomen en minder snoeien van de huidige bomen.'*
- *'Aanpak van het geluidsniveau van de Bruistensingel, door plaatsen van extra flitspalen.'*
- *'Overlast door toename van geluid en fijnstof door het verkeer op de Bruistensingel.'*
- *'Minder tegels, goed voor de waterafvoer, en meer groen.'*
- *'Buurthuis met voldoende faciliteiten voor activiteiten, voor onder meer kinderen en ouderen.'*
- *'Toezicht op de voetbalkooi op de Generalenbuurtdreef.'*
- *'Aandacht voor ouderen in de wijk, die meer contacten nodig hebben, bij voorbeeld bij klusjes.'*
- *'Vernieuwen van de Buurtvereniging en de Energiegroep: een nieuwe groep, met draagvlak bij de bewoners, zorgt voor de uitvoering van een buurtplan, waaronder het realiseren van een buurthuis.'*
- *'Meer verbinding tussen de wijkagent en de buurt.'*
- *'Onderhoud van de brandgangen. Er is hier nog te weinig gezamenlijke daadkracht, er is geen 'we'.'*
- *'Ik heb het idee dat de steegjes tussen de huizen verwilderd zijn; wellicht buurtgericht aanpakken!'*

Bijlage 2.

Een stappenplan voor iedere bewoner

Welke isolatie past bij jouw woning?

(Bron Milieu Centraal) (Je kunt als bewoner geen rechten ontleen aan deze informatie in het Buurtplan).

Bij aardgasloos wonen denken we vaak als eerste aan het vervangen van je cv-ketel door een andere verwarmingsbron. Maar... dat is pas de laatste stap in het hele traject. Dit stappenplan geeft je een beeld van de zes stappen die jij kunt zetten om van het gas af te gaan.

Stap 1: Check de isolatie van je woning

Check de isolatie van je dak, buitenmuren, de vloer van de begane grond (kruipruimte) en het glas in de ramen. Maar hoe check je dat nu? Download de volgende checklisten.

[Checklist ramen](#)

[Checklist vloeren](#)

[Checklist dakisolatie](#)

[Checklist gevelisolatie](#)

Met het online computerprogramma Omons kun je snel inzicht krijgen in de mogelijkheden die je in jouw eigen woning hebt om duurzaam te isoleren. Je kunt via het internet op Omons inloggen met jouw eigen persoonlijke 'digitale sleutel'. In september en oktober hebben 600 huishoudens in de Generalenbuurt zo'n persoonlijke sleutel ontvangen. Met Omons kun je digitaal jouw eigen woning in 3D bekijken en je kunt zien welke duurzaamheidsmaatregelen er mogelijk zijn in jouw huis, wat dit kost en hoeveel je daarmee bespaart. Voor Omons heb jij dus een 'digitale sleutel' (inlogcode) nodig.

Heb jij deze nog niet sleutel nog niet of heb je vragen over het invullen van Omons? Mail dan naar:

[***](#) Zij reiken de inlogcode uit en helpen je graag met je vragen.

Stap 2: Aan de slag om de isolatie te verbeteren

Wat heb je minimaal nodig om naar een aardgas vrij huis te komen?

- Gevelisolatie: spouwmuurisolatie
- Vloerisolatie: (zeer) goede isolatie
- Dakisolatie: (zeer) goede isolatie
- Ramen woonruimtes: HR++ glas
- Ramen Slaapkamers: HR++ glas

Gevelisolatie

Huidige situatie	Gewenste situatie	Wanneer doe je dat?	Let op!
Geen gevelisolatie, wel een spouwmuur	Spouwmuurisolatie	Meteen	Check vooraf welke ventilatie nodig is bij jouw spouwmuren in combinatie met het vocht
Geen gevelisolatie, geen spouwmuur	Plaats isolerende voorzetwanden of neem buitengevelisolatie	Meteen of vanwege de kosten: in combinatie met een verbouwing	
Spouwmuur, naderhand geïsoleerd	Aanvullen met een Isolerende voorzetwand of buitengevel is niet per se nodig, maar is wel beter	In combinatie met een Verbouwing	

Goede gevelisolatie	Klaar! De stap van goede naar zeer goede gevel-Isolatie geeft maar een kleine extra besparing		in de ruimte tussen de spouwmuren!
Zeer goede gevelisolatie	Klaar!		

Vloerisolatie

Huidige situatie	Gewenste situatie	Wanneer doe je dat?	Let op!
Geen vloerisolatie	Verbeteren naar zeer goed	Meteen	Er zijn verschillende mogelijkheden voor vloerisolatie; let op de besparing!
Matige vloerisolatie	Verbeteren naar zeer goed	Meteen	
Goede vloerisolatie	Klaar! De stap van goede naar zeer goede vloer-Isolatie geeft maar een kleine extra besparing		
Zeer goede vloerisolatie	Klaar!		

Zeer goede vloerisolatie heeft een isolatiewaarde van Rc 3,5 of meer. Let erop dat als je vloerverwarming gaat aanleggen, je rekening moet houden met een hoge isolatiewaarde van Rc5. Dit is nodig om het warmteverlies naar de kruipruimte te voorkomen.

Dakisolatie

Huidige situatie	Gewenste situatie	Wanneer doe je dat?	Let op!
Geen dakisolatie	Verbeteren naar zeer goed	Meteen	Zorg dat dakisolatie niet ten koste gaat van nestgelegenheid van mussen en zwaluwen en plan werkzaamheden buiten het broedseizoen.
Matige dakisolatie	Verbeteren naar zeer goed	Meteen of vanwege de kosten als je je dak renoveert of de zolder wilt verbouwen.	
Goede dakisolatie	Klaar! De stap van goede naar zeer goede vloer-Isolatie geeft maar een kleine extra besparing		
Zeer goede dakisolatie	Klaar!		

Zeer goede dakisolatie heeft een isolatiewaarde van Rc 4 of meer. Het is altijd goedkoper om dakisolatie aan te brengen in combinatie met een verbouwing zoals het aanbrengen van nieuwe dakbedekking of dakpannen, het verbouwen van de zolder of het plaatsen van een dakkapel.

Raamisolatie

Huidige situatie	Gewenste situatie	Wanneer doe je dat?
Enkel glas	Vervangen door HR++ glas	Meteen
Dubbel glas	Vervangen door HR++ glas, het is te overwegen om in vaste, niet draaiende Kozijnen Triple Glas aan te brengen	Als je de kozijnen schildert
Triple glas	Klaar!	

Tocht door naden en kieren	Dichten, maar zorg wel voor goede ventilatie	Meteen
----------------------------	--	--------

Triple glas is het beste. Maar dit past niet overal in. Zo kun je in bestaande kozijnen meestal HR++ glas plaatsen. Vaak is het zo dat triple glas wel in bestaande vaste kozijnen (die niet draaien) kunnen. En als je je kozijnen vervangt, let er dan op dat die geschikt zijn voor triple glas.

Wil je niet in één keer al het glas vervangen, begin dan in de woonruimtes en doe later de slaapkamers.

Stap 3: Verbeter de ventilatie

Goede ventilatie is belangrijk omdat het bijdraagt aan je gezondheid. In veel woningen is de ventilatie onvoldoende.

Natuurlijke ventilatie

Huizen die gebouwd zijn tot ongeveer 1980, maken gebruik van natuurlijke ventilatie. Dit gaat via raampjes en roosters (dus geen mechanische afvoer).

De ventilatie kun je verbeteren met een ventilatiesysteem die warmte terugwint. In de zomer kunnen dan de raampjes en roosters voor de frisse lucht zorgen. In de winter houd je deze dicht en schakel je het ventilatiesysteem in. Zo krijg je een goede ventilatie en het wooncomfort verbetert: er komt geen tocht uit de roosters of de raampjes.

Mechanische ventilatie

Je kunt mechanische ventilatie automatisch laten werken. Sensoren zorgen ervoor dat de kwaliteit van de lucht op het juiste niveau blijft. Zo heb je nooit te veel of te weinig ventilatie waardoor je ook weer energie bespaart.

Stap 4: Check je radiatoren

Als je uiteindelijk de cv-ketel vervangt door een duurzame verwarmingsbron, moet checken of jouw radiatoren geschikt zijn voor lage temperatuurverwarming. Als dat niet zo is, houd dan rekening met toekomstige aanpassingen aan je afgiftesystemen zoals aanleggen van vloerverwarming of het plaatsen van speciale lagetemperatuur-radiatoren.

Als je isolatie inmiddels goed op orde is, kun je alvast checken of je je huis met een lage keteltemperatuur kunt verwarmen. Zet de keteltemperatuur op 50 graden en voel of het comfortabel is in je huis.

Mocht je een aanbouw willen plaatsen: leg dan direct vloerverwarming aan. Dit geldt ook voor het vervangen van je vloer(bedekking): een perfect moment om vloerverwarming aan te brengen. Lees meer in het [informatieblad over lagetemperatuurverwarming](#)

Stap 5: Elektrisch koken

We belanden bij één van de laatste stappen. Je zet hiermee geen grote stap (met koken verbruik je erg weinig gas) maar wel een noodzakelijke voor als je straks je gaskraan sluit.

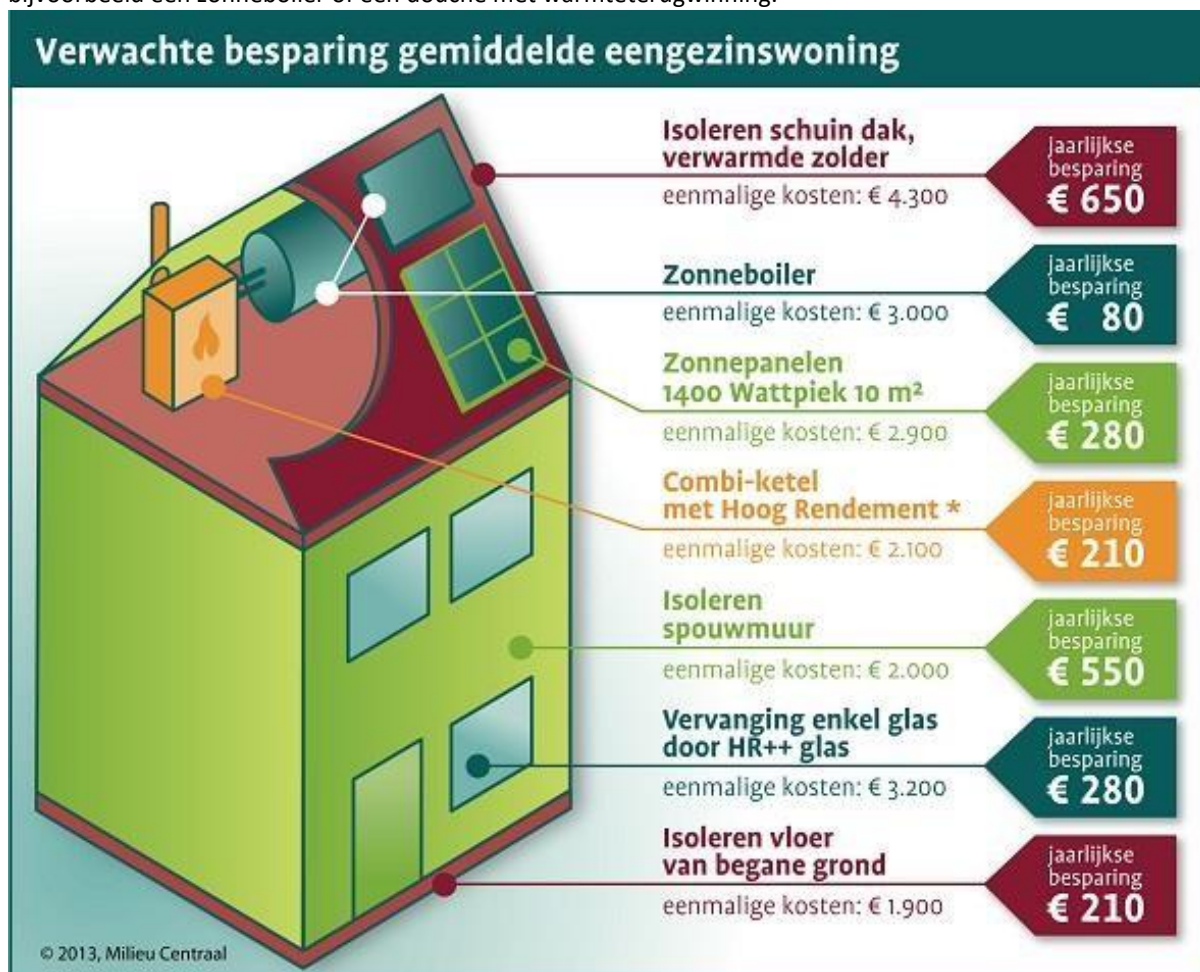
Nieuwe keuken? Meteen elektrisch!

Als je aan een nieuwe keuken toe bent, kies dan direct voor een vorm van elektrisch koken. Of als je gasfornuis nog niet de deur uitgaat, kun je in ieder geval in de meterkast een aparte groep en leiding laten aanmaken voor als je over een tijdje toch over stapt.

Stap 6: Vervang je cv-ketel door duurzame verwarming

Warmtenet als warmtebron?

Wat je moet doen is je laten informeren over hoe je warm water naar keuken en badkamer krijgt. Denk dan aan bijvoorbeeld een zonneboiler of een douche met warmteterugwinning.

Berekening is gebaseerd op een gemiddeld huishouden (3 personen) in gemiddelde eengezinswoning waarin de betreffende besparingsmaatregel niet is uitgevoerd. Uitgangspunt gasprijs van € 0,65 p/m³ en elektriciteitsprijs van € 0,22 p/kWh (prijsspeel 2012-2013).

* Vervanging van een VR-combiketel door een HR-107 combiketel

Komt er géén warmtenet, géén groen gas en géén collectieve warmtepomp?

Als de gemeente geen warmtenet aanlegt of niet voor groen gas-levering kan zorgen, dan is een eigen, elektrische warmtepomp nodig. Laat je goed voorlichten. Voor warm tapwater kun je dit bijvoorbeeld combineren met een zonneboiler en kun je infraroodpanelen plaatsen als bijverwarming.

Nu alvast minder gas verbruiken? Overweeg een hybride warmtepomp.

Een hybride warmtepomp kun je naast je huidige cv-ketel gebruiken. Je kunt zo alvast ervaren hoe het is om op lage temperatuur te verwarmen en je bespaart veel gas. Is dat niet zonde omdat je straks toch een ander, volledig gasloos systeem moet aanschaffen? Nee, dat hoeft niet zo te zijn: een hybride warmtepomp gaat 15 jaar mee. En aangezien de meeste wijken in ieder geval tot 2030 nog op het gas aangesloten blijven, heb je hier nog minstens elf jaar profijt van (vanaf 2019).

Hulp nodig? Dat snappen we!

Als je meer, specifiekere informatie wilt over jouw situatie, kun je overwegen om een energieadviseur bij jou thuis te laten komen. De energieadviseur maakt voor jou een energieadvies op maat. Meer informatie vind je hier [***](#)

Bijlage 4.

Verkenning Buurtplatform of Buurtvereniging de Generalenbuurt

Waarom willen we een (nieuw) Buurtplatform of een (nieuwe) Buurtvereniging oprichten?

- Om de activiteiten in onze wijk stevig(er) te maken hebben we een actief Buurtplatform of een actieve Buurtvereniging voor en door bewoners nodig.
- Het Buurtplatform of de Buurtvereniging zorgt voor samenhang van buurtactiviteiten, die ten gunste komen aan buurtbewoners.
- Het Buurtplatform of de Buurtvereniging versterkt contacten tussen bewoners, versterkt het meedoen, versterkt de leefbaarheid en veiligheid in de buurt.
- Het Buurtplatform of de Buurtvereniging werkt samen met de activiteitengroepen en de werkgroepen de aanpak voor een Buurtvisie uit.
- Het Buurtplatform of de Buurtvereniging wordt een woordvoerder namens bewoners naar gemeente en andere partijen.
- Het Buurtplatform of de Buurtvereniging ontzorgt de organisatoren van buurtactiviteiten doordat er een aanspreekpunt en coördinatie is; waar nodig adviseert de Buurtvereniging de bewoners.
- Het Buurtplatform of de Buurtvereniging vraagt subsidies aan, o.a. voor buurtactiviteiten
- Alle bewoners van de Generalenbuurt worden uitgenodigd om lid te worden van het Buurtplatform of de Buurtvereniging.

Wat gaat de Buurtvereniging doen?

- Het bestuur van het Buurtplatform of de Buurtvereniging coördineert, ondersteunt werkgroepen-activiteitengroepen, organiseert bewonersbijeenkomsten.
- Het bestuur werkt samen met werk- en activiteitengroepen een Buurtplan verder uit en delegeert taken naar groepen, naar bewoners.
- Het bestuur en de Werkgroep Aardgasvrij werken aan aanpak voor aardgasvrij.
- Het bestuur en de Werkgroep Collectieve Isolatie zorgen voor een isolatieprogramma, in samenwerking met de buurtbewoners.
- Het bestuur van de Buurtvereniging zorgt voor de ontwikkeling van een Buurthuis in de Generalenbuurt.
- Het bestuur coördineert de activiteitenkalender.
- Het bestuur zorgt voor ondersteuning bij de subsidieaanvragen voor activiteiten.
- Het bestuur delegeert het beheer van de buurtplatform
- Rapportages naar gemeente, voor zover nodig.
- Contact met wijkmanager.
- Contact met andere buurtverenigingen.
- Aandachtspunt: contracten en verzekeringen voor de vrijwilligers binnen de vereniging.

Hoe gaan we het Buurtplatform of de Buurtvereniging organiseren?

- Bij een keuze voor een vereniging gaan we de Buurtvereniging inschrijven als vereniging bij de Kamer van Koophandel. Dat betekent dat we in samenspraak met de bewoners ook statuten en een huishoudelijk reglement opstellen.
- Minimaal eens per jaar bewonersbijeenkomst; deels formeel en deels rond thema's (bijvoorbeeld veiligheid in de buurt, veiligheid in huis, op basis van behoeften van bewoners).
- Bewoners stemmen in met statuten en het reglement.
- Bewoners kiezen bestuur voor drie jaar, volgens het reglement van de vereniging.
- Financiering via activiteitensubsidies.
- Bestuur werkt samen met actieve werkgroepen (bijv. Werkgroep Aardgasvrij?) en met activiteitengroepen.
- Ook nieuwe initiatieven, zoals een buurthuis.